

ಅಧ್ಯಾಯ-೧೫

ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳು

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಆಯುರ್ವೇದ ಔಷಧ ಪದ್ಧತಿಯು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಗಿಡ ಮೂಲಿಕೆ, ಸಸ್ಯ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ರೋಗರುಜನಗಳನ್ನು ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಈ ದೇಶೀಯ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯು ನಂಬಿಕಾರ್ಹವೂ, ಜನಪ್ರಿಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ, ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಔಷಧಿ ಗುಣಗಳನ್ನರಿತ ವೃತ್ತಿನಿರತ ಆಯುರ್ವೇದ ಪಂಡಿತರು ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥಹ ಒಂದೆರಡು ಕುಟುಂಬಗಳು ಈಗಲೂ ಸಹ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಆಯುರ್ವೇದ ಪಂಡಿತರು ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದು, ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ಸತ್ವಯುತ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಯಿಲೆಗಳಾದ, ನೆಗಡಿ, ಜ್ವರ, ನೋವುಗಳಿಗೆ ಗೃಹ ಔಷಧಿ ಅಥವಾ ನಾಟಿ ಔಷಧಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಅನೇಕ ಆಯುರ್ವೇದ ಪಂಡಿತರು ರಾಜಾಶ್ರಯ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಆಯುರ್ವೇದ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಕೆಲವು ವೈದ್ಯರು ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಈಗಲೂ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಸುಮಾರು ೧೪ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದ 'ಯುನಾನಿ' ಪದ್ಧತಿಗೆ ಹಲವಾರು ವರುಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜಾಶ್ರಯ ದೊರಕಿತ್ತು. ಹಕೀಮರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ವೈದ್ಯರು ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಹಕೀಮರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದರು. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿ ಮುನ್ಶಿ ಗುಲಾಂ ಹುಸೇನ ಮುನಜ್ಜಾಂ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದವನಾಗಿದ್ದು ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಪುಸ್ತಕ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪನಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಾದ 'ಆಲೋಪಥಿ' ಯನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದರು. ೧೮೭೦ರಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಇಲಾಖೆಯು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆಂಗ್ಲ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಂಡಿತ್ತು. ಪ್ಲೇಗು, ಕಾಲರಾಗಳಂತಹ ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕ ಪಿಡುಗುಗಳು ಜನ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಭೀತಿ ಉಂಟು ಮಾಡುವುದನ್ನರಿತ ಸರ್ಕಾರವು, ಜನರ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಲ್ಲಿ ಒಲವು ತೋರಿತು. ೧೮೯೯ರ ನಂತರ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವು ಬ್ರಿಟಿಷ್

ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ೧೮೩೧ರ ನಂತರ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ನಿಯೋಜನೆಗೊಂಡ ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಲಸಿಕಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ-ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಸಿವಿಲ್ ಶಸ್ತ್ರ ತಜ್ಞರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ-ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವಾ ಇಲಾಖೆಯು ೧೮೭೦ರವರೆಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಸೈನಿಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ೧೮೮೦ರಲ್ಲಿ, ಸರ್ಕಾರವು ಉಪ-ಸರ್ಜನ್ ಜನರಲ್‌ರನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರು ಕಮಿಷನ್ನಿನ ಹಿರಿಯ ಶಸ್ತ್ರ ತಜ್ಞರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿತು.

ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯಸೇವೆ ಒಂದು ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಇಲಾಖೆ ೧೮೪೪ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿದ್ದು, ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ರೋಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಹಾಗೂ ಸಿಡುಬು ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಲಸಿಕೆ ನೀಡುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ದೇವಿ ಹಾಕುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ೧೯೨೨ ರಿಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿತು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ೧೯೧೩ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಸ್ಯಾನಿಟರಿ ಆಯುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವಹಿಸಿತು. ಅದರಂತೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಿವಿಲ್ ಸರ್ಜನ್‌ರನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಸ್ಯಾನಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಪ್ರತೀ ಜಿಲ್ಲೆಗೊಬ್ಬರಂತೆ, ಸಹಾಯಕ ಸರ್ಜನ್‌ರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಿ ಔಷಾಧಾಲಯಗಳನ್ನು ತೆರೆದು, ಅವರನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಸ್ಯಾನಿಟರಿ ಸಹಾಯಕ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಸರ್ಕಾರವು ೧೯೩೪ರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಪುನರ್‌ರೂಪಿಸಿತು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನು ಇಲಾಖಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಇಲಾಖೆಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಉಪನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿ, ಈ ಎರಡೂ ಇಲಾಖೆಗಳ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಬ್ಬನೇ ನಿರ್ದೇಶಕನ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಯಿತು.

ನಗರೀಕರಣ, ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ, ಆಧುನಿಕತೆ ಮುಂತಾದವು ಜನರ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಕ್ಯಾನ್ಸರ್, ಹೈದ್ರೋಗ, ಏಡ್ಸ್, ಉಸಿರಾಟ ಕಾಯಿಲೆಗಳು, ಅಂಧತ್ವ, ಪೋಲಿಯೋದಂತಹ ಹೊಸ ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಜನರನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆಗಳು ನಿರಂತರ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಭಯಾನಕ-ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳಾದ ಪ್ಲೇಗು, ಸಿಡುಬು, ವಿಷಮಶೀತಜ್ವರ, ಕಾಲರಾ ಮುಂತಾದವು ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿವೆ ಇಲ್ಲವೆ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿವೆ. ಆದರೆ ಕುಷ್ಠ, ಕ್ಷಯ, ಮಲೇರಿಯಾದಂತಹ ಪಿಡುಗುಗಳು ಇನ್ನೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರೆದಿವೆ. ಈ ಹೊಸ ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರ ಹಾಗೂ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. 'ಕ್ರಿ.ಶ.೨೦೦೦ಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆರೋಗ್ಯ' ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ಸರ್ಕಾರ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದು, ಹಲವಾರು ಹೊಸ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ರೋಗ ತಡೆಗಟ್ಟುವಲ್ಲಿ, ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣ ತಗ್ಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣದ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ, ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕಂಪನಿಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಜನರಲ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಖಾಸಗಿ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಬಹಳ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆಪರೇಶನ್ ಹಾಗೂ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರವಾದ ಹೆರಿಗೆಗೆ ಜನರು ಮೈಸೂರಿನ ಮಿಷನ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ ವಿಂಗಡಣೆಯ ನಂತರದ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿದೆ. ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ವಿವಿಧ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣದ ಮಹತ್ವ, ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾದ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆ, ಜಿಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳ ಆಧುನೀಕರಣ, ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ, ಕಾಲರಾ, ಮತ್ತು ಮಲೇರಿಯಾದಂತಹ ಪಿಡುಗುಗಳ ಹತೋಟಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕ್ರಮ, ಹೊಸ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವುದೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಎಂಟನೆಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರವು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆಯ ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ತತ್ಸಂಬಂಧ ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಇಲ್ಲವೆ ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನೂ, ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ತೆರೆದು ವಿಶೇಷ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ (೨೦೦೧-೨೦೦೨) ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೬೯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ೩೭ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕಗಳು, ಆರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು, ಆರು ಬಾಣಂತಿ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಒಂದು ನಗರ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಆರು ಭಾರತೀಯ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ, ಸರ್ಕಾರವು ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಯ ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ನೌಕರರ ವಿಮಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಕುಷ್ಠ ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಇತರ ನಾಲ್ಕು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ೧೯೩ ಜನ ವೈದ್ಯರು, ೪೧೮ ಜನ ದಾದಿಯರು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ೪೦೭ ಉಪ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ, ೨೦೦೦-೨೦೦೧ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲಾದ ಪ್ರಗತಿ ಇಂತಿದ್ದಿತು. ೧) ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ನಡೆಸಲಾದ ಸಂತಾನಹರಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು-೧೩೨೯೯; ವಂಕಿ ಧಾರಣೆಗಳು-೮,೪೬೮; ಸಂತಾನ ನಿರೋಧ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿದವರು-೪,೩೧೫ ಹಾಗೂ ನಿರೋಧ ಬಳಸಿದವರು-೪೬,೪೦೦. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಲಸಿಕಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ಅದೇ ವರ್ಷ ೨೯,೫೮೫ ಮಂದಿಗೆ ಡಿಪಿಟಿ ಲಸಿಕೆ, ೨೯,೫೮೫ ಮಂದಿಗೆ ಪೋಲಿಯೋ ನಿರೋಧಕ ಹನಿ, ೨೯,೧೪೭ ಮಂದಿಗೆ ಬಿಸಿಜಿ ಲಸಿಕೆ, ೨೬,೬೯೨ ಮಂದಿಗೆ ದಡಾರ ಲಸಿಕೆ ಹಾಗೂ ೩೦,೧೮೭ ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಟೆಟಾನಸ್ ಟಾಕ್ಸಾಯಿಡ್ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಜನನ-ಮರಣ, ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳು

ಜನನ-ಮರಣ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನಿಖರ ಹಾಗೂ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೋಲಿಸ್ ಪಾಟೀಲ, ಪಟೇಲರು ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಸಭೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿ, ಈ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ದಾಖಲು ಮಾಡಿದ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರತೀ ತಿಂಗಳು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ತಾಲೂಕು ತಹಸೀಲ್ದಾರರಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಈ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ, ಅನಂತರ ಸ್ಯಾನಿಟರಿ ಕಮೀಷನರ್‌ರವರಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ೧೯೧೫ರ ಪೂರ್ವದ

ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮುಖ್ಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪುನಃಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುವಂತೆ ಕಾಯ್ದೆಗೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ತರಲಾಯಿತು. ನಂತರ ೧೯೧೮ರಲ್ಲಿ ನೋಂದಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿಯಮಬದ್ಧಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಜನನ ಮರಣ ಮತ್ತು ವಿವಾಹ ನೋಂದಣಿ ಕಾನೂನನ್ನು ೧೯೬೯ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಈ ಕಾನೂನಿನನ್ವಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಜನನ ಮರಣ ಮತ್ತು ವಿವಾಹಾದಿ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೋಂದಣಾಧಿಕಾರಿಯ ಬಳಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಗ್ರಾಮ ಲೆಕ್ಕಿಗರಿಂದ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಸಭೆ-ನಗರ ಸಭೆಗಳಿಂದ ಈ ನೋಂದಣಿ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ೧೯೬೯ರ ಈ ಕಾನೂನು, ೧೯೭೧ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅದರಂತೆ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯು ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೋಂದಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ಇಲಾಖೆಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ಅಧಿಕಾರಿ (ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಆಫೀಸರ್) ಆಯಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಪರ ಜಿಲ್ಲಾ ನೋಂದಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮಾದರಿ ನೋಂದಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಜನನ-ಮರಣ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗಾಗಿ ಭಾರತದ ಜನನ ಮರಣ ವಿವಾಹಗಳ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಜನರಲ್ ಅವರು ಮಾದರಿ ನೋಂದಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು (ಸ್ಟಾಂಪಲ್ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಸಿಸ್ಟಂ) ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜನನ-ಮರಣ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿ, ಮರಣದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಂಕಿಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟು ಸಾವು ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ೧೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಾಗುವ ಜನನಗಳಿಗೆ ಜನನ ಪ್ರಮಾಣವೆಂತಲೂ, ಉಂಟಾಗುವ ಮರಣಗಳಿಗೆ ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣವೆಂತಲೂ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಶಿಶು ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಇದೆ. ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳು, ಹೆರಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾಯಂದಿರ ಮರಣ ಮೊದಲಾದವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾರಣಗಳುಂಟು. ಆದಕಾರಣ ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ವಲಯಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ವಿವರಗಳು ಲಭ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಜನನ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾಗಿಯೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಹೆರಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾವಿಗೀಡಾದ ತಾಯಂದಿರ ಸಂಖ್ಯೆ, ಶಿಶುಗಳ ಸಾವಿನ ಸಂಖ್ಯೆ, ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಶಿಶು ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೂ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಮಾದರಿ ನೋಂದಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಈ ಮುಂದೆ ನೀಡಲಾದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು.

ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮದ್ದೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ ಹಾಗಲಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಸಾದೊಳಲು; ನಾಗಮಂಗಲ ತಾಲೂಕಿನ ಭೀಮನಹಳ್ಳಿ, ಗಂಗವಾಡಿ, ಹೊಸಹಳ್ಳಿ, ಕಾವಲಗುಂದಿ, ಕೆಂಚಿಗನಹಳ್ಳಿ, ನರಗೊಂಡನಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ತಟ್ಟಳ್ಳಿ; ಪಾಂಡವಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಲಿಂಗಾಪುರ ಹಾಗೂ ತೊಣ್ಣೂರು; ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕಿನ ಬೆಳಗೊಳ ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕ ಹಾರೋಹಳ್ಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ ಪಾಂಡವಪುರ (ಒಂದು ಗಣತಿ ವಿಭಾಗ) ಹಾಗೂ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಣಲಯದಿಂದ ಗಣಲಯವರೆಗೆ ವಿವಿಧ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸತ್ತವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕೋಷ್ಟಕ ನಂ.೨ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಕೋಷ್ಟಕ ನಂ.೧ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗಣಲಯದಿಂದ ಗಣಲಯವರೆಗಿನ ಜನನ-ಮರಣ ನೋಂದಣಿಯ ವಿವರಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಿವರಗಳು	ಗಣಲಯ	ಗಣಲಯ	ಗಣಲಯ	ಗಣಲಯ	ಗಣಲಯ	ಗಣಲಯ	ಗಣಲಯ	ಗಣಲಯ	ಗಣಲಯ	ಗಣಲಯ	ಗಣಲಯ	ಗಣಲಯ	ಗಣಲಯ	ಗಣಲಯ
೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩	೧೪	೧೫	೧೬
೧	ಜನನ	೧೦,೬೪೧	೧೯,೫೬೮	೨೧,೨೬೪	೨೧,೬೫೨	೨೧,೯೬೪	೨೨,೪೫೨	೨೨,೮೫೨	೨೩,೨೬೪	೨೩,೬೫೨	೨೪,೦೬೪	೨೪,೪೫೨	೨೪,೮೫೨	೨೫,೨೬೪	೨೫,೬೫೨
೨	ಮರಣ	೩,೬೧೨	೫,೬೫೮	೬,೦೫೪	೬,೪೫೨	೬,೮೫೦	೭,೨೫೦	೭,೬೫೦	೮,೦೫೦	೮,೪೫೦	೮,೮೫೦	೯,೨೫೦	೯,೬೫೦	೧೦,೦೫೦	೧೦,೪೫೦
೩	ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳು	೨೮	೧೦೬	೩೧	೨೬	೫೫	೯೯	೧೪೫	೧೯೯	೨೫೯	೩೧೯	೩೬೯	೪೧೯	೪೬೯	೫೧೯
೪	ಶಿಶು ಮರಣ	೮೪	೧೨೧	೧೫೨	೧೮೩	೨೧೪	೨೪೫	೨೭೬	೩೦೭	೩೩೮	೩೬೯	೪೦೦	೪೩೧	೪೬೨	೪೯೩
೫	ಹೆರಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾಯಂದಿರ ಮರಣ	೧	೪	೯	೧೪	೧೯	೨೪	೨೯	೩೪	೩೯	೪೪	೪೯	೫೪	೫೯	೬೪
೬	ಜನನ ಪ್ರಮಾಣ (ಗ್ರಾಮೀಣ)	೨೯೯	೩೦೧	೩೦೩	೩೦೫	೩೦೭	೩೦೯	೩೧೧	೩೧೩	೩೧೫	೩೧೭	೩೧೯	೩೨೧	೩೨೩	೩೨೫
	ಜನನ ಪ್ರಮಾಣ (ನಗರ)	೨೬೩	೨೮೯	೨೯೯	೩೦೧	೩೧೧	೩೧೩	೩೧೫	೩೧೭	೩೧೯	೩೨೧	೩೨೩	೩೨೫	೩೨೭	೩೨೯
	ಒಟ್ಟು	೨೬೯	೨೮೬	೨೯೮	೩೦೫	೩೧೬	೩೨೬	೩೩೬	೩೪೬	೩೫೬	೩೬೬	೩೭೬	೩೮೬	೩೯೬	೪೦೬
೭	ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣ (ಗ್ರಾಮೀಣ)	೯೬	೧೨೫	೧೩೬	೧೪೭	೧೫೮	೧೬೯	೧೮೦	೧೯೧	೨೦೨	೨೧೩	೨೨೪	೨೩೫	೨೪೬	೨೫೭
	ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣ (ನಗರ)	೬೧	೬೦	೬೫	೬೫	೬೯	೬೯	೭೩	೭೩	೭೭	೭೭	೮೧	೮೧	೮೫	೮೫
	ಒಟ್ಟು	೧೫೭	೧೮೫	೧೯೬	೨೧೨	೨೨೭	೨೪೮	೨೫೯	೨೬೪	೨೬೯	೨೭೬	೨೮೫	೨೯೫	೩೦೧	೩೦೬
೮	ಶಿಶು ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣ (ಗ್ರಾಮೀಣ)	೮೬	೮೫	೯೯	೧೦೫	೧೧೬	೧೨೬	೧೩೬	೧೪೬	೧೫೬	೧೬೬	೧೭೬	೧೮೬	೧೯೬	೨೦೬
	ಶಿಶು ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣ (ನಗರ)	೪೧	೪೬	೫೩	೫೯	೬೬	೭೨	೭೮	೮೪	೯೦	೯೬	೧೦೨	೧೦೮	೧೧೪	೧೨೦
	ಒಟ್ಟು	೧೨೭	೧೩೧	೧೫೨	೧೬೫	೧೮೨	೧೯೮	೨೦೪	೨೧೦	೨೧೬	೨೨೨	೨೨೮	೨೩೪	೨೪೦	೨೪೬

ಬೃಂದಾವನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗಣಲಯದಿಂದ ಗಣಲಯವರೆಗಿನ ಜನನ-ಮರಣ ನೋಂದಣಿಯ ವಿವರಗಳು

ಸೂಚನೆ:- ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ.
 ಆಧಾರ:- ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ ೧ ರಿಂದ ೫ ಜನನ-ಮರಣ ಅಧಿನಿಯಮ-೧೯೬೯ರ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಗಳು (ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ) ಆದರೆ ನೋಂದಣಿಯು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಈ ಮಾಹಿತಿಯು ಯಾವುದೇ ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ ೬ ರಿಂದ ೮ ಭಾರತದ ಮಹಾ ನೋಂದಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಒದಗಿಸಿರುವ ಮಾದರಿ ದಾಖಲಾತಿ ಪದ್ಧತಿ (ಎಸ್.ಆರ್.ಎಸ್) ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳು.
 ಮೂಲ: ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಖ್ಯಿಕ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ - ಬೆಂಗಳೂರು.
 ಗಣಲಯವರೆಗಿನ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳು ಲಭ್ಯವಿದ್ದು ನಂತರ ವಿವರ ಲಭ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೋಷ್ಟಕ ೧೫.೨ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸತ್ತವರ ಸಂಖ್ಯೆ

ಕ್ರ. ಸಂ.	ಮರಣದ ಕಾರಣಗಳು	೧೯೮೭	೧೯೮೮	೧೯೮೯	೧೯೯೦	೧೯೯೧	೧೯೯೨	೧೯೯೩	೧೯೯೪	೧೯೯೫	೧೯೯೬	೧೯೯೭	೧೯೯೮
೧	ಪ್ಲೇಗು	೨	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
೨	ಸಿಡುಬು ರೋಗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
೩	ಕಾಲರಾ	೪	೨	೨	೪	೨	೧೧	೧೧	೧೭	೪	೨೮	೩೫	೨೦
೪	ಮಲೇರಿಯಾ	-	೩	೧	೨	೧೮	-	೧೮	೨೩	೨	೧೯	೩೯	೨೧
೫	ಟೈಫಾಯಿಡ್	-	೫	೪	೨	೨	-	೨೪	೩೩	೧	೧೦	೩೧	೪೭
೬	ಇತರೆ ಜ್ವರ	೧೦೭	೧೫೨	೨೦೪	೨೩೪	೧೮೩	೩೯	೧೦೭೩	೧೨೪೨	೯೭೩	೧೩೧೯	೧೨೬೪	೧೨೮೬
೭	ಆಮಶಂಕೆ	೧೮	೨೦	೫೩	೨೪	೨೦	೧೩	೨೨೪	೨೯೮	೫೧೯	೭೨೪	೮೭೧	೧೨೨೦
೮	ಉಸಿರಾಟದ ತೊಂದರೆಗಳು	-	೩	೧೫	೧೧	-	೨	೩೯	೮೧	೩೨೭	೪೦೪	೫೦೦	೪೯೬
೯	ಕೈಯು	೩೯	೨೦	೭೯	೧೫೪	೧೩೧	೫೧	೧೫೫	೧೯೩	೨೮೩	೨೫೫	೯೬೨	೧೦೦೨
೧೦	ಕುಷ್ಠ ರೋಗ	೩	೧	೩	-	-	೧	೩	೩	೨	೧೩	-	-
೧೧	ಹರಿಗೆ ಕಾಲದ ತೊಂದರೆ	೧	೪	೯	೪	೨	೫	೧೧	೩೨	೭	೧೩	೩೦	೪೧
೧೨	ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ	೭	೯	೯	೭	೨೨	೨	೨೪	೨೬	೨೬	೨೫	೫೫	೩೯
೧೩	ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು	೧೧	೩೪	೨೪	೪೦	೩೨	೪೭	೪೯	೫೪	೪೬	೧೨	೫೧	೭೩
೧೪	ಗಾಯ ಮತ್ತು ಅಪಘಾತಗಳು	೪೧	೪೯	೯೩	೭೮	೭೦	೧೮	೯೯	೧೩೭	೧೭೨	೧೫೧	೨೨೯	೨೬೩
೧೫	ಕತ್ತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ	-	-	೩	೩	೧	೨	೨	೩	-	-	೨೩	-
೧೬	ಹಾವು ಕಡಿತ	೧೦	೩೩	೪೨	೩೭	೧೭	೩	೧೯	೨೬	೩೪	೩೫	೧೫	೭
೧೭	ರೇಬನ್	-	೪	೨	೪	೨	೨	೯	೯	-	೨೨	೫	೩೫
೧೮	ಧನುರ್ವಾಯು	-	೨೮	೨೩	೨೧	೨೩	೨	೨೭	೨೬	೧೭	೧೨	೧೧	೧೫
೧೯	ಡಿಫ್ಟೀರಿಯಾ	-	೫	೧೫	೧೪	೭	೨	೩	೬	-	೧೬	೨೭	-
೨೦	ನಾಯಕೆಮ್ಮು	-	೧೧	೮	೨	೫	೨	೩	೫	೩	-	-	-
೨೧	ಪೋಲಿಯೋ	೨	೫	೨	೭	೧೧	೧	೧೬	೧೩	೪	೩	-	೨
೨೨	ಪೋಲಿಯೋ ಮೈಲಿಟಸ್	೨	೪	೧	೩	-	-	೩	೫	-	-	-	-

ಜಿಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಇಲಾಖೆ

ನಂ	ವಿ	ಖ	ಘ	ಙ	ಚ	ಛ	ಜ	ಝ	ಞ	ಟ	ಠ	ಡ	ಢ	ತ	ಥ	ದ	ಧ	ನ	ಪ	ಫ	ಬ	ಭ	ಮ	ಯ	ರ	ಲ	ವ	ಶ	ಷ	ಠ	ಠ	ಠ	ಠ	ಠ	ಠ															
೨೩	ಶ್ವಾಸೋಶ್ವಾಸದ ಕ್ಷಯ	-	೧೩	೧೪	೨೦	೨೧	೨೨	೨೩	೨೪	೨೫	೨೬	೨೭	೨೮	೨೯	೩೦	೩೧	೩೨	೩೩	೩೪	೩೫	೩೬	೩೭	೩೮	೩೯	೪೦	೪೧	೪೨	೪೩	೪೪	೪೫	೪೬	೪೭	೪೮	೪೯	೫೦															
೨೪	ವಿಷಾಹಾರ	೨೪	೨೫	೨೬	೨೭	೨೮	೨೯	೩೦	೩೧	೩೨	೩೩	೩೪	೩೫	೩೬	೩೭	೩೮	೩೯	೪೦	೪೧	೪೨	೪೩	೪೪	೪೫	೪೬	೪೭	೪೮	೪೯	೫೦	೫೧	೫೨	೫೩	೫೪	೫೫	೫೬	೫೭	೫೮	೫೯	೬೦												
೨೫	ದಹಾರ	೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩	೧೪	೧೫	೧೬	೧೭	೧೮	೧೯	೨೦	೨೧	೨೨	೨೩	೨೪	೨೫	೨೬	೨೭	೨೮	೨೯	೩೦	೩೧	೩೨	೩೩	೩೪	೩೫	೩೬	೩೭	೩೮	೩೯	೪೦									
೨೬	ಅಬ್ಜರೋಗ	೪೨	೪೩	೪೪	೪೫	೪೬	೪೭	೪೮	೪೯	೫೦	೫೧	೫೨	೫೩	೫೪	೫೫	೫೬	೫೭	೫೮	೫೯	೬೦	೬೧	೬೨	೬೩	೬೪	೬೫	೬೬	೬೭	೬೮	೬೯	೭೦	೭೧	೭೨	೭೩	೭೪	೭೫	೭೬	೭೭	೭೮	೭೯	೮೦										
೨೭	ಮಧುಮೇಹ ರೋಗ	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩	೧೪	೧೫	೧೬	೧೭	೧೮	೧೯	೨೦	೨೧	೨೨	೨೩	೨೪	೨೫	೨೬	೨೭	೨೮	೨೯	೩೦	೩೧	೩೨	೩೩	೩೪	೩೫	೩೬	೩೭	೩೮	೩೯	೪೦	೪೧	೪೨	೪೩	೪೪	೪೫	೪೬	೪೭	೪೮	೪೯	೫೦				
೨೮	ರಕ್ತ ಹೀನತೆ	-	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩	೧೪	೧೫	೧೬	೧೭	೧೮	೧೯	೨೦	೨೧	೨೨	೨೩	೨೪	೨೫	೨೬	೨೭	೨೮	೨೯	೩೦	೩೧	೩೨	೩೩	೩೪	೩೫	೩೬	೩೭	೩೮	೩೯	೪೦	೪೧	೪೨	೪೩	೪೪	೪೫	೪೬	೪೭	೪೮	೪೯	೫೦							
೨೯	ಮೆದುಳು ಜ್ವರ	-	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩	೧೪	೧೫	೧೬	೧೭	೧೮	೧೯	೨೦	೨೧	೨೨	೨೩	೨೪	೨೫	೨೬	೨೭	೨೮	೨೯	೩೦	೩೧	೩೨	೩೩	೩೪	೩೫	೩೬	೩೭	೩೮	೩೯	೪೦									
೩೦	ಹೃದಯದ ಕಾಯಿಲೆ	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩	೧೪	೧೫	೧೬	೧೭	೧೮	೧೯	೨೦	೨೧	೨೨	೨೩	೨೪	೨೫	೨೬	೨೭	೨೮	೨೯	೩೦	೩೧	೩೨	೩೩	೩೪	೩೫	೩೬	೩೭	೩೮	೩೯	೪೦	೪೧	೪೨	೪೩	೪೪	೪೫	೪೬	೪೭	೪೮	೪೯	೫೦	
೩೧	ಹೃದಯಾಘಾತ	೧೨೯	೧೩೦	೧೩೧	೧೩೨	೧೩೩	೧೩೪	೧೩೫	೧೩೬	೧೩೭	೧೩೮	೧೩೯	೧೪೦	೧೪೧	೧೪೨	೧೪೩	೧೪೪	೧೪೫	೧೪೬	೧೪೭	೧೪೮	೧೪೯	೧೫೦	೧೫೧	೧೫೨	೧೫೩	೧೫೪	೧೫೫	೧೫೬	೧೫೭	೧೫೮	೧೫೯	೧೬೦	೧೬೧	೧೬೨	೧೬೩	೧೬೪	೧೬೫	೧೬೬	೧೬೭	೧೬೮	೧೬೯	೧೭೦							
೩೨	ನೃಪೋನಿಯಾ	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩	೧೪	೧೫	೧೬	೧೭	೧೮	೧೯	೨೦	೨೧	೨೨	೨೩	೨೪	೨೫	೨೬	೨೭	೨೮	೨೯	೩೦	೩೧	೩೨	೩೩	೩೪	೩೫	೩೬	೩೭	೩೮	೩೯	೪೦	೪೧	೪೨	೪೩	೪೪	೪೫	೪೬	೪೭	೪೮	೪೯	೫೦	
೩೩	ಇನ್‌ಫ್ಲೂಯೆಂಜಾ	-	೩	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩	೧೪	೧೫	೧೬	೧೭	೧೮	೧೯	೨೦	೨೧	೨೨	೨೩	೨೪	೨೫	೨೬	೨೭	೨೮	೨೯	೩೦	೩೧	೩೨	೩೩	೩೪	೩೫	೩೬	೩೭	೩೮	೩೯	೪೦	೪೧	೪೨	೪೩	೪೪	೪೫	೪೬	೪೭	೪೮	೪೯	೫೦
೩೪	ಅಸ್ತಮಾ: ದಮ್ಮರೋಗ	೯೨	೯೩	೯೪	೯೫	೯೬	೯೭	೯೮	೯೯	೧೦೦	೧೦೧	೧೦೨	೧೦೩	೧೦೪	೧೦೫	೧೦೬	೧೦೭	೧೦೮	೧೦೯	೧೧೦	೧೧೧	೧೧೨	೧೧೩	೧೧೪	೧೧೫	೧೧೬	೧೧೭	೧೧೮	೧೧೯	೧೨೦	೧೨೧	೧೨೨	೧೨೩	೧೨೪	೧೨೫	೧೨೬	೧೨೭	೧೨೮	೧೨೯	೧೩೦	೧೩೧	೧೩೨	೧೩೩	೧೩೪	೧೩೫	೧೩೬	೧೩೭	೧೩೮	೧೩೯	೧೪೦
೩೫	ಕಾಮಾಲೆ ರೋಗ	೪	೫	೬	೭	೮	೯	೧೦	೧೧	೧೨	೧೩	೧೪	೧೫	೧೬	೧೭	೧೮	೧೯	೨೦	೨೧	೨೨	೨೩	೨೪	೨೫	೨೬	೨೭	೨೮	೨೯	೩೦	೩೧	೩೨	೩೩	೩೪	೩೫	೩೬	೩೭	೩೮	೩೯	೪೦	೪೧	೪೨	೪೩	೪೪	೪೫	೪೬	೪೭	೪೮	೪೯	೫೦		
೩೬	ಇತರೆ ಕಾರಣಗಳು	೨,೫೧೪	೨,೫೧೫	೨,೫೧೬	೨,೫೧೭	೨,೫೧೮	೨,೫೧೯	೨,೫೨೦	೨,೫೨೧	೨,೫೨೨	೨,೫೨೩	೨,೫೨೪	೨,೫೨೫	೨,೫೨೬	೨,೫೨೭	೨,೫೨೮	೨,೫೨೯	೨,೫೩೦	೨,೫೩೧	೨,೫೩೨	೨,೫೩೩	೨,೫೩೪	೨,೫೩೫	೨,೫೩೬	೨,೫೩೭	೨,೫೩೮	೨,೫೩೯	೨,೫೪೦	೨,೫೪೧	೨,೫೪೨	೨,೫೪೩	೨,೫೪೪	೨,೫೪೫	೨,೫೪೬	೨,೫೪೭	೨,೫೪೮	೨,೫೪೯	೨,೫೫೦	೨,೫೫೧	೨,೫೫೨	೨,೫೫೩	೨,೫೫೪	೨,೫೫೫	೨,೫೫೬	೨,೫೫೭	೨,೫೫೮	೨,೫೫೯	೨,೫೬೦		
೩೭	ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸದೇ ಇದ್ದದ್ದು	೪೮೨	೪೮೩	೪೮೪	೪೮೫	೪೮೬	೪೮೭	೪೮೮	೪೮೯	೪೯೦	೪೯೧	೪೯೨	೪೯೩	೪೯೪	೪೯೫	೪೯೬	೪೯೭	೪೯೮	೪೯೯	೫೦೦	೫೦೧	೫೦೨	೫೦೩	೫೦೪	೫೦೫	೫೦೬	೫೦೭	೫೦೮	೫೦೯	೫೧೦	೫೧೧	೫೧೨	೫೧೩	೫೧೪	೫೧೫	೫೧೬	೫೧೭	೫೧೮	೫೧೯	೫೨೦	೫೨೧	೫೨೨	೫೨೩	೫೨೪	೫೨೫	೫೨೬	೫೨೭	೫೨೮	೫೨೯	೫೩೦
ಒಟ್ಟು		೩,೬೧೨	೩,೬೧೩	೩,೬೧೪	೩,೬೧೫	೩,೬೧೬	೩,೬೧೭	೩,೬೧೮	೩,೬೧೯	೩,೬೨೦	೩,೬೨೧	೩,೬೨೨	೩,೬೨೩	೩,೬೨೪	೩,೬೨೫	೩,೬೨೬	೩,೬೨೭	೩,೬೨೮	೩,೬೨೯	೩,೬೩೦	೩,೬೩೧	೩,೬೩೨	೩,೬೩೩	೩,೬೩೪	೩,೬೩೫	೩,೬೩೬	೩,೬೩೭	೩,೬೩೮	೩,೬೩೯	೩,೬೪೦	೩,೬೪೧	೩,೬೪೨	೩,೬೪೩	೩,೬೪೪	೩,೬೪೫	೩,೬೪೬	೩,೬೪೭	೩,೬೪೮	೩,೬೪೯	೩,೬೫೦	೩,೬೫೧	೩,೬೫೨	೩,೬೫೩	೩,೬೫೪	೩,೬೫೫	೩,೬೫೬	೩,೬೫೭	೩,೬೫೮	೩,೬೫೯	೩,೬೬೦

ಅಧಾರ: ಜನನ ಮರಣ ನೋಂದಣಿ ಅಧಿನಿಯಮ ೧೯೬೯ - ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ.

ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳು

ಜಿಲ್ಲಾ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಡುವ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆರೋಗ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ಅವರು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಕಾಲರಾ ನಿರೋಧಕ ಲಸಿಕೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಣವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ಲೇಗು

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗವು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾವು ನೋವುಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ಪ್ರತೀ ವರ್ಷವು ಈ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕವು ಅನೇಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೆಲವು ದಶಕಗಳಿಂದ ಪ್ಲೇಗಿನಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸಾವು ಸಂಭವಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಲರಾ, ಮಲೇರಿಯಾ ಮುಂತಾದ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದ ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಡಿಡಿಟಿ ಸಿಂಪಡಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಿಂದ, ಈ ಪಿಡುಗು ಸಾಕಷ್ಟು ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಪ್ಲೇಗಿನಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ಲೇಗಿನಿಂದ ೧೯೫೮ರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾವುಗಳೂ, ೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾವುಗಳು ಉಂಟಾಗಿದ್ದವೆಂದು ದಾಖಲೆಯೊಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಾವು ಸಂಭವಿಸಿಲ್ಲ.

ಕಾಲರಾ

ಜಿಲ್ಲೆಯು ಕಾಲರಾ ಪೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ, ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ಈ ಪಿಡುಗು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಭಯದ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಜನರನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಇದರ ತೀವ್ರತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಕ್ಲೋರಿನ್ ಹಾಯಿಸಿದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ತೆರೆದಿಟ್ಟ ಆಹಾರಗಳ ಮಾರಾಟ ನಿಷೇಧ, ಡಿಡಿಟಿ ಸಿಂಪಡಣೆ, ಕಾಲರಾ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ನೀಡುವುದರಂಥಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ಮುಂಜಾಗ್ರತಾ ಕ್ರಮಗಳ ಅನುಸರಣೆಯಿಂದ ಈ ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಾಂಡವಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಕನ್ನಂಬಾಡಿಯ ೧೮೧೮ರ ಶಾಸನವು ಕಾಲರಾ ಮಾರಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದು ಸಾವಿರಾರು ಜನರನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ೧೯೬೫-೬೬ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೧,೨೦,೧೮೮ ಜನರಿಗೆ ಕಾಲರಾ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದನ್ನು ರೋಗ ಪೀಡಿತ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಪಿಡುಗು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹರಡುತ್ತದೆ. ೧೯೯೬, ೧೯೯೭ ಹಾಗೂ ೧೯೯೮ರ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲರಾದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಾವುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ೨೮, ೩೫ ಹಾಗೂ ೨೦ ಆಗಿದ್ದವು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೦-೨೦೦೧ ರಲ್ಲಿ ೩೧೮ ಕರಳುಬೇನೆ ಪ್ರಕರಣಗಳು ವರದಿಯಾಗಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಮರಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂಭತ್ತು ಕಾಲರಾ ಪ್ರಕರಣಗಳು ವರದಿಯಾಗಿದ್ದು, ಯಾರೂ ಮರಣ ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಲೇರಿಯಾ

ಮಲೇರಿಯಾವು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಕಂಡುಬರುವ ಪಿಡುಗಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಪ್ಲಾಸ್ಮೋಡಿಯಂ ಎಂಬ ಪರೋಪಜೀವಿ ರೋಗಾಣುವಿನಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಕಾಯಿಲೆ ಆಗಿದೆ. ಜೊಗುಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೊಳ್ಳೆಗಳಿಂದ ಈ ರೋಗ ಹರಡುತ್ತದೆ.

ಅನೋಫೆಲಿಸ್ ಎಂಬ ಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಸೊಳ್ಳೆ ರೋಗವಾಹಕವಾಗಿದೆ. ಈ ರೋಗದ ಹರಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಡಿಡಿಟಿ, ಮೆಲಾಥಿಯಾನ್‌ದಂತಹ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಐದರಿಂದ ಏಳು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಗೊಮ್ಮೆ ಇದು ಪುನರಾವೃತ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ೧೯೪೫ ರಿಂದಲೇ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ಸಿಂಪಡಣೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತಾದರೂ ೧೯೫೩ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಲೇರಿಯಾ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ಇದು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಮಲೇನಾಡು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಂಡಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಲೇರಿಯಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ೧೯೫೮ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಲೇರಿಯಾ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಷ್ಕೃತ ವಿಧಾನವನ್ನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೯೬೭ರಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪಿಡುಗು ೧೯೬೬ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಬಣಗೊಂಡಾಗ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ೬,೩೦,೦೦೦ ರೋಗ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಪತ್ತೆಯಾದವು. ನಂತರ ೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ ರೋಗ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ೩೦,೦೦೦ಕ್ಕೆ ಕುಸಿಯಿತು. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯೂ ಸಹ ಈ ರೋಗದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಯಿಲೆಯ ನಿವಾರಣೆ ಹಾಗೂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ೧೯೭೮ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ಇಂಥಹ ನಿಯಂತ್ರಣ ಘಟಕಗಳು ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೯೫೩ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಕಾಲುವೆಯ ಪ್ರದೇಶವು ಮಲೇರಿಯಾ ಪೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿತು. ಈ ರೋಗದ ಹತೋಟಿಗೆಂದು ೧೯೭೯ರಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯು ೧೯೪೫ರಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಮಲೇರಿಯಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆಂದು ಸಂಶೋಧನಾ ಹಾಗೂ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ರಾಕ್‌ಫೆಲ್ಡರ್ ಫೌಂಡೇಶನ್ನಿನ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ ತೆರೆದು, ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೫೪ರಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾ ಪರಿಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವೂ ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿತು. ೧೯೬೫ರವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು ೧೨೦೦ ಜನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ತರಬೇತಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಲೇರಿಯಾ ರೋಗ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ, ಈ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜರುಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

೧. ಮಲೇರಿಯಾ ನಿವಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಕ್ಷಿಕ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಕನಿಷ್ಠ ಶೇ.೭೦ರಷ್ಟು ಜನರಿಂದ ರಕ್ತ ಲೇಪನ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವುದು. ೨. ಸ್ಥಿರ ನಿಗಾವಹಿಸಿ, ಶೇ.೧೫ ರಷ್ಟು ಜ್ವರಪೀಡಿತ ಹೊಸ ರೋಗಿಗಳಿಂದ ರಕ್ತ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವುದು. ೩. ದೃಢಪಟ್ಟ ಮಲೇರಿಯಾ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಣ ತೀವ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವುದು. ೪. ವಾರ್ಷಿಕ ಮಲೇರಿಯಾ ಸೂಚ್ಯಂಕ ಎರಡು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗದಿತ ಸುತ್ತಿಗಳ ಡಿಡಿಟಿ, ಮೆಲಾಥಿಯಾನ್, ಡೆಲ್ಟಾ ಮೆಥಿನ್ ಸಿಂಪಡಣೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ೫. ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಜ್ವರ ಪೀಡಿತರಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಮುಖಾಂತರ ಔಷಧಿ ವಿತರಣಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜ್ವರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕೋಶಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು. ೬. ಕೀಟ ತಂತ್ರ ವಿಜ್ಞಾನ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೂ ವಲಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿ ರೋಗವಾಹಕ ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ನೆರವು ನೀಡುವುದು. ೭. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಸಮರ್ಪಕ ಅನುಷ್ಠಾನ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವುದು. ಹಾಗೂ ೮. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲಾ ಸೇವೆಗಳ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಗೀಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು.

ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೫೫ರಲ್ಲಿ ೧,೧೫೮, ೧೯೫೮ರಲ್ಲಿ ೯೫೪, ೧೯೬೧ರಲ್ಲಿ ೬೮೦ ಹಾಗೂ ೧೯೬೦ರಲ್ಲಿ ಆರು ಜನ ಮಲೇರಿಯಾದಿಂದ ಸಾವಿಗೀಡಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲಿಂದ ಮಲೇರಿಯಾ ಸಾವಿನ ಪ್ರಮಾಣ ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ೧೯೯೬, ೧೯೯೭ ಹಾಗೂ ೧೯೯೮ ರಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾದಿಂದ ಸತ್ತವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ, ೧೯, ೩೯, ಹಾಗೂ ೨೧ ಆಗಿತ್ತು.

ಸುಧಾರಿತ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆಯು ೧೯೭೭ರ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವ ಮುನ್ನ ಮಲೇರಿಯಾ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದವು. ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಮಲೇರಿಯಾ ರೋಗದಿಂದಾಗುವ ಮರಣಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುವುದೇ ಆಗಿವೆ. ೧೯೮೦ರಿಂದೀಚೆಗೆ ಮಲೇರಿಯಾ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿವೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಲೇರಿಯಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದನ್ವಯ, ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ ೩,೭೨,೩೮೭ ರಕ್ತ ಲೇಪನಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಾಯಿತು. ಒಟ್ಟು ೧೨,೧೪೪ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಪತ್ತೆ ಆಗಿದ್ದು (ಪಿ.ವಿ.೧೧,೧೯೧, ಪಿ.ಎಫ್ ೯೫೩) ೧೨,೦೬೬ ಜನರಿಗೆ ತೀವ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ೫೦,೮೬೨ ಜ್ವರ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ೧,೬೬,೭೦೪ 'ಳ-ಎಕ್ಯೂ' (ಕ್ಲೋರೋಕ್ವೀನ್) ಮಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಡೆಲ್ಟಾಮೆಥ್ರಿನ್ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕವನ್ನು ೩೧ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸೊಳ್ಳೆಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಗ್ಯಾಂಬೂಸಿಯ ಮೀನುಗಳನ್ನು ೧೨೮ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲೇರಿಯಾ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ಉಪಶಮನಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲು ೮೬೩ ಔಷಧಿ ವಿತರಣಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ (೨೦೦೧-೨೦೦೨), ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೫ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿದ್ದು, ೧೫ ಜನ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲಾ ತಂತ್ರಜ್ಞರು ರಕ್ತ ಲೇಪನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೫ರಿಂದ ೨೦೦೨ರವರೆಗೆ ಪಡೆದ ರಕ್ತ ಲೇಪನ ಹಾಗೂ ಮಲೇರಿಯಾ ಪ್ರಕರಣಗಳ ವಿವರ

ವರ್ಷಗಳು	ರಕ್ತ ಲೇಪನ ಸಂಖ್ಯೆ	ರಕ್ತ ಲೇಪನ ಪರೀಕ್ಷೆ	ಒಟ್ಟು ಮಲೇರಿಯಾ ಪ್ರಕರಣಗಳು	ತೀವ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಒಳಗಾದವರ ಸಂಖ್ಯೆ
೧೯೯೫	೪,೦೫,೫೮೧	೪,೦೫,೫೮೧	೧೯,೧೭೪	೧೮,೮೭೭
೧೯೯೬	೪,೪೮,೭೭೪	೪,೪೮,೭೭೪	೩೧,೫೦೯	೨೯,೮೩೭
೧೯೯೭	೩,೮೩,೪೫೯	೩,೮೩,೪೫೯	೨೦,೩೯೬	೧೮,೭೧೩
೧೯೯೮	೩,೯೯,೯೩೬	೩,೯೯,೯೩೬	೧೦,೯೨೯	೧೦,೧೪೧
೧೯೯೯	೩,೭೨,೩೮೭	೩,೫೯,೩೪೪	೧೧,೭೮೨	೧೧,೭೨೪
೨೦೦೦	೩,೮೨,೬೭೬	೩,೮೨,೬೭೬	೭,೭೯೦	೭,೭೯೦
೨೦೦೧	೪,೭೬,೪೪೨	೪,೭೬,೪೪೨	೧೩,೧೯೨	೧೩,೧೯೨
ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೨೦೦೨ ರವರೆಗೆ	೪,೩೩,೪೩೭	೪,೩೩,೪೩೭	೧೨,೪೨೨	೧೨,೩೨೫

ಸಿಡುಬು

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಿಡುಬು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ೧೯೬೩-೬೪ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೬,೯೦,೭೧೩ ಜನಕ್ಕೆ ನಿರೋಧಕ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ನೀಡಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೫೫,೪೮೫ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ದೇವಿ ಹಾಕುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ೬,೩೫,೨೨೮

ಜನರಿಗೆ ಮರು ದೇವಿ ಹಾಕುವಿಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಇವುಗಳ ತಾಲೂಕುವಾರು ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳು ಹಾಗೂ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡಾವಾರುಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ತಾಲೂಕು	ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತ	ಮರುಚುಚ್ಚುಮದ್ದು	ಒಟ್ಟು	ಶೇಕಡಾವಾರು
ಮದ್ದೂರು	೮,೭೧೯	೧,೦೩,೪೮೮	೧,೧೨,೨೦೭	೭೬.೮
ಮಳವಳ್ಳಿ	೯,೮೪೫	೧,೧೪,೨೯೩	೧,೨೪,೧೩೮	೭೯.೫
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ	೪,೪೦೬	೫೩,೦೦೦	೫೭,೪೦೬	೭೬.೫
ಪಾಂಡವಪುರ	೪,೦೨೧	೬೫,೦೬೮	೬೯,೦೮೯	೭೨.೯
ಕೃಷ್ಣರಾಜಪೇಟೆ	೯,೭೫೪	೯೨,೮೫೨	೧,೦೨,೬೦೬	೮೦.೭
ನಾಗಮಂಗಲ	೮,೮೮೮	೭೭,೦೮೨	೮೫,೯೭೦	೮೩.೭
ಮಂಡ್ಯ	೯,೮೫೨	೧,೨೯,೪೪೫	೧,೩೯,೨೯೭	೭೨.೮

ಕ್ಷಯ

ಕ್ಷಯ ರೋಗವು ಈಗಲೂ ಸಹ ಜನಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಸರ್ಕಾರ ಇದರ ನಿವಾರಣೆ ಹಾಗೂ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಿಲ್ಲಾ ಕ್ಷಯರೋಗ ನಿವಾರಣಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ಷಯರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಷಯರೋಗ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯ ರೋಗಿಗಳಿಗಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕ್ಷಯರೋಗ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ ವೈದ್ಯ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನೂ ನೇಮಕಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ರೋಗದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸೋಂಕಿನ ಉಲ್ಬಣತೆಯನ್ನು ಬಿಸಿಜಿ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ತಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲಾ ಕ್ಷಯರೋಗ ಕೇಂದ್ರವು ಜಿಲ್ಲಾ ಕ್ಷಯರೋಗಾಧಿಕಾರಿಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಕಫ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ೧೯೮೯-೯೦ ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ 'ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ' ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ. ಹಲವಾರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳೂ ಈ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕ್ಷಯರೋಗ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಕ್ಷ' ಕಿರಣ ಹಾಗೂ ಕಫ ಪರೀಕ್ಷಾ ಸೌಲಭ್ಯವಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಕಫ ಪರೀಕ್ಷಾ ಸೌಲಭ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೬, ೧೯೯೭, ೧೯೯೮ರಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗದಿಂದ ಮರಣ ಹೊಂದಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೨೫೫, ೯೬೨, ೧೦೦೨ ಆಗಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲಾ ಕ್ಷಯರೋಗ ಕೇಂದ್ರ

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯರೋಗ ನಿವಾರಣಾ ಹಾಗೂ ನಿಯಂತ್ರಣಾ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ೧೯೬೪ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕ್ಷಯರೋಗ ಕೇಂದ್ರವು ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಜಿಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ

ಒಳಪಟ್ಟಂತೆ ಈ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯು ಮುಖ್ಯ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅವರು ಇಡೀ ಜಿಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುವರು. ಇವರ ನೆರವಿಗೆ ಮೂವರು ಹಿರಿಯ ಆರೋಗ್ಯ ಸಹಾಯಕರು ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಯೋಗಶಾಲಾ ತಂತ್ರಜ್ಞರು, ಒಬ್ಬರು ಕ್ಷ ಕಿರಣ ತಂತ್ರಜ್ಞರು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಒಂಭತ್ತು ಜನ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ಷಯರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಕಫ ತಪಾಸಣೆ, ಔಷಧಿ ವಿತರಣೆ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಈ ಕೇಂದ್ರದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತದ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಹಾಗೂ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಜನ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಹ ಇದು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ೧೭-೨-೨೦೦೦ ದಿಂದ ೨೩-೨-೨೦೦೦ದವರೆಗೆ ಕೇಂದ್ರವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ಷಯರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಪ್ತಾಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸಿಗುವ ಉಚಿತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಿತು. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೧ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೮,೩೬೧ ಕಫ ಲೇಪನ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ೧,೩೧೮ ಹೊಸರೋಗಿಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ೭೨ ಜನ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗುಣಮುಖಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕುಷ್ಮರೋಗ

ಮೈಕ್ರೋ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾ ಎಂಬ ರೋಗಾಣುವಿನಿಂದ ಈ ರೋಗ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಪಾಯಕಾರಿ ರೋಗವು ಜನಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಹರಡದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕುಷ್ಮರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಎರಡನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ, ೨೦೦೦ದ ವೇಳೆಗೆ ಕುಷ್ಮರೋಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡಲು ಸರ್ಕಾರ ಗುರಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಅನೇಕ ಕುಷ್ಮರೋಗ ಘಟಕಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಿತು. ಅನೇಕ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಈ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಹಯೋಗ ನೀಡುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಏಳು ತಾಲೂಕುಗಳ ಪೈಕಿ ಮದ್ದೂರು ಮತ್ತು ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಕುಷ್ಮ ರೋಗ ಸ್ಥಾನಿಕ ತಾಲೂಕುಗಳೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ೧೯೭೨ರಲ್ಲಿ ಮಳವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕುಷ್ಮರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮದ್ದೂರು, ಮಳವಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಮಂಡ್ಯ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಷ್ಮರೋಗಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದು, ಈ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಬಹು ಔಷಧಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕ್ರಮವು (ಮಲ್ಟಿ ಡ್ರಗ್ ಟ್ರೀಟ್‌ಮೆಂಟ್-ಎಂ.ಡಿ.ಟಿ)೧೯೯೨ರ ನವೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಟಲಿ ದೇಶದ 'ಅಮಿಸಿ' ಎಂಬ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಮಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ 'ಎಂ.ಬಿ.ಬಿ.' ಎಂಬ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಕುಷ್ಮ ರೋಗ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಕಾರ್ಯದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿದೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಐದು ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಕುಷ್ಮರೋಗ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಕೇಂದ್ರವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬಹು ಔಷಧಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಎನಿಸಿದ್ದು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ನಿಗದಿತ ದಿನಾಂಕಗಳಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಪಲ್ಸ್ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟು, ಹೊಸ ಮತ್ತು ಹಳೆ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಅವರಿರುವ ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉಚಿತ ಔಷಧಿ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಧನ ನೀಡಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೂ ರೂ.೧೦ ಅನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ರೂ.೧೦ ಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸಿ ಹೊಸ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವುದರೊಂದಿಗೆ, ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರಿಂದ ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸಿ, ರೋಗ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಆಗಾಗ ಕುಷ್ಮ ರೋಗ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಆಂದೋಲನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಕುಷ್ಮರೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿ, ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ

ಜನರು ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕುಷ್ಠರೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಜನ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುವ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆ ಹಾಗೂ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು, ಕುಷ್ಠರೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿವರ ನೀಡುವ ಕರಪತ್ರ, ಗೋಡೆಬರಹ, ವಸ್ತುಪ್ರದರ್ಶನ, ಉಪನ್ಯಾಸ, ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಜನಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಸಹ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಈ ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿತ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದ್ದರೂ, ಕುಷ್ಠ ರೋಗ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲಾ ಕುಷ್ಠರೋಗ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಕೇಂದ್ರ

ಮಂಡ್ಯದ ಜಿಲ್ಲಾ ಕುಷ್ಠ ರೋಗ ನಿರ್ಮೂಲನಾಧಿಕಾರಿಯ ಕಾರ್ಯಾಲಯವು ೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಮಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಇನ್ನುಳಿದ ತಾಲೂಕುಗಳಾದ ಮದ್ದೂರು, ಮಳವಳ್ಳಿ, ನಾಗಮಂಗಲ, ಪಾಂಡವಪುರ ಮತ್ತು ಕೆ.ಆರ್.ಪೇಟೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕುಷ್ಠರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣಾ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಕೇಂದ್ರವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಜಿಲ್ಲಾ ಕುಷ್ಠರೋಗ ನಿರ್ಮೂಲನಾಧಿಕಾರಿಯು ಕಚೇರಿಯ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಇಡೀ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೊಳಪಟ್ಟಂತೆ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಸಹಾಯಕ ಕುಷ್ಠ ರೋಗಾಧಿಕಾರಿ, ಹಿರಿಯ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲಾ ತಜ್ಞ, ಒಬ್ಬರು ಸಹಾಯಕ ಸಂಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದವರಿದ್ದಾರೆ. ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಯು, ಇವರ ಮೇಲಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಏಳು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕುಷ್ಠರೋಗ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಲಾದ ಪ್ರಗತಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.

ವರ್ಷ	ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಹೊಸ ರೋಗಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಗುಣಹೊಂದಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ (ಹಳೆಯ ರೋಗಿಗಳು ಸೇರಿ)	ಪ್ರತಿ ೧೦,೦೦೦ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಕಂಡುಬರುವ ರೋಗದ ಅನುಪಾತ
೧೯೯೫-೯೬	೫೨೬	೫೯೨	೪.೦೭
೧೯೯೬-೯೭	೪೭೬	೪೬೭	೨.೩೮
೧೯೯೭-೯೮	೫೨೬	೫೮೫	೨.೦೯
೧೯೯೮-೯೯	೫೮೩	೫೪೨	೧.೧೬
೧೯೯೯-೨೦೦೦	೩೭೬	೩೩೮	೧.೩೮
೨೦೦೦-೨೦೦೧	೩೪೬	೪೦೭	೧.೪೭
೨೦೦೧-೨೦೦೨	೩೯೧	೩೨೭	೧.೩೩

ಮಿದುಳು ಜ್ವರ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಪೂರ್ವಭಾಗದ ಕೆಲವೆಡೆ ಈ ರೋಗವು ಸ್ಥಾನಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ (ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹಂದಿ) ಕಾಣಬರುವ ಈ ರೋಗವು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬೇಗ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮಿದುಳು ಜ್ವರದ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ರೋಗದ

ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ನಗದು ಹಾಗೂ ಉಪಕರಣಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮುಂಜಾಗ್ರತಾ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಂದಿಗಳನ್ನು ಜನರ ವಾಸಸ್ಥಳದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು, ಕೀಟನಾಶಕದ ಸಿಂಪಡಣೆ, ಅನುಮಾನಸ್ಪದ ರೋಗ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಮೂಲಕ ನೀಡುವುದೇ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು.

ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೆದುಳು ಜ್ವರ ಪ್ರಕರಣಗಳು ೧೯೮೦ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಗೊಂಡು ತೀವ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿತು. ೧೯೮೬ರಿಂದ ೧೯೯೦ರವರೆಗೆ ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ, ಹಾಗೂ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಸಾವಿಗೀಡಾದವರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ೧೯೮೬-೮೭(೧೭), ೧೯೮೭-೮೮(೧೦), ೧೯೮೮-೮೯(೧೧), ೧೯೮೯-೯೦(೧೨), ೧೯೯೦-೯೧(೧೩) ಆದರೆ ೨೦೦೦ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಾವಿನ ಪ್ರಕರಣಗಳು ದಾಖಲಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ೨೦೦೦-೨೦೦೧ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೆದುಳಿನ ಜ್ವರದ ಐದು ಪ್ರಕರಣಗಳು ಪತ್ತೆಯಾಗಿದ್ದು, ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದು ಮೂರು ಜನ ಗುಣಮುಖರಾಗಿದ್ದು ಉಳಿದಿಬ್ಬರು ಸಾವಿಗೀಡಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಏಡ್ಸ್ (ಅಕ್ವೈರ್ಡ್ ಇಮ್ಯೂನೋ ಡೆಫಿಸಿಯನ್ಸಿ ಸಿಂಡ್ರೋಮ್)

ಏಡ್ಸ್ ಎಂದರೆ ಮುನುಷ್ಯನ ಶಕ್ತಿಗುಂದುವಿಕೆಯ ಅರ್ಜಿತ ಲಕ್ಷಣ ಕೂಟ ಎಚ್.ಐ.ವಿ (ಹ್ಯೂಮನ್ ಇಮ್ಯೂನೋ ಡೆಫಿಸಿಯನ್ಸಿ ವೈರಸ್) ವೈರಾಣುವಿನ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ಏಡ್ಸ್ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಈ ಶತಮಾನದ ಒಂದು ಭಯಂಕರ ಆರೋಗ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ಉದ್ಭವಗೊಂಡಿದೆ. ರೋಗ ತಗುಲಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೂಕ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಬರುವ ಜ್ವರ, ಭೇದಿ ಮುಂತಾದ ದೈಹಿಕ ವಿಷಮತೆಗಳು ಈ ರೋಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ಸರ್ಕಾರ ೧೯೮೭ರಿಂದಲೇ ಮುಂಜಾಗ್ರತಾ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು ರಕ್ತ ಪರೀಕ್ಷಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಎಚ್.ಐ.ವಿ ಸೋಂಕು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವ ಮೂಲಕ ರೋಗದ ಪತ್ತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಏಡ್ಸ್ ಸೋಂಕು ತಗುಲಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ರೋಗ ಹರಡುವಿಕೆಗೆ ಕಾರಣನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಏಡ್ಸ್ ರೋಗಿಯ ಜೊತೆ ಲೈಂಗಿಕ ಸಂಪರ್ಕ, ರಕ್ತ ದಾನ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳು ರೋಗದ ಸೋಂಕು ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹರಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೮೭ರಿಂದ ೨೦೦೧ನೇ ಸಾಲಿನ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ೩೨೬ ಎಚ್.ಐ.ವಿ. ಸೋಂಕು ಪ್ರಕರಣಗಳು, ೩೩ ಏಡ್ಸ್ ರೋಗ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಹಾಗೂ ಏಡ್ಸ್‌ನಿಂದಾಗಿ ಐದು ಮರಣಗಳು ಸಂಭವಿಸಿವೆ ಎಂದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಭಾರತೀಯ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಹೋಮಿಯೋಪತಿ

ಭಾರತೀಯ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಹೋಮಿಯೋಪತಿ ಇಲಾಖೆಯು ಆಯುರ್ವೇದ, ಯುನಾನಿ, ಸಿದ್ಧ, ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಯೋಗ ಮತ್ತು ಹೋಮಿಯೋಪತಿ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ೧೯೭೨ರಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ನಗರ ಜನಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲು, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲು, ಆಯುರ್ವೇದ ಹಾಗೂ ಯುನಾನಿ ಔಷಧಿಗಳ ತಯಾರಿಕೆ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಲು ಈ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯವು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಹೋಮಿಯೋಪತಿ ವೈದ್ಯ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಅಲ್ಲದೆ, ಮೂರುವರೆ ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯ ಶುಶ್ರುಷಕರ ಹಾಗೂ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳ ಆಯುರ್ವೇದ ಯುನಾನಿ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಔಷಧಿ ವಿತರಕರ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಗಿಡಮೂಲಿಕೆಗಳಿಗೆ

ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತೋಟಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಹ ಇದು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ೧೭ ಔಷಧಾಲಯಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಹಾಗೂ ನಾಗಮಂಗಲಗಳಲ್ಲಿ ಯನಾನಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಔಷಧಾಲಯಗಳೂ ಇವೆ. ಮೂರು ಆಯುರ್ವೇದ ಔಷಧಿ ತಯಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯು ಹೊಂದಿದೆ.

ಆಯುರ್ವೇದ

ವೇದಗಳ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಸತ್ವಶಾಲಿ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದ್ದು, ಶತಮಾನಗಳು ಉರುಳಿದರೂ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಈಗಲೂ ತನ್ನ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಮಾನವನ ಆಯಸ್ಸು ಹಾಗೂ ದೇಹ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜ್ಞಾನದ ಜೊತೆಗೆ ವಿವಿಧ ರೋಗಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಅವುಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಧನ್ವಂತರಿಯು ಆಯುರ್ವೇದದ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರವರ್ತಕ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಹೆಸರಾಂತ ವೈದ್ಯರುಗಳಾದ ಚರಕ, ಶುಶ್ರುತರ ಉಲ್ಲೇಖ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಗ್ನಿವೇಶರು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥವು ಆಯುರ್ವೇದದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗ್ರಂಥವೆನಿಸಿದೆ. ಇಂದು ನಮಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಚರಕ-ಸಂಹಿತೆಯು ಮೂಲಗ್ರಂಥವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಕಫ, ಎಂಬ ತತ್ವಗಳು ವಿಕಾರ ಹೊಂದಿದಲ್ಲಿ ದೇಹ ಅಸ್ವಸ್ಥಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ತ್ರಿದೋಷ ನಿವಾರಣಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಆಯುರ್ವೇದ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿ (ಅಲೊಪಥಿ) ಜನರಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದದ ಬಗೆಗಿನ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿತಾದರೂ ಆಯುರ್ವೇದದ ಬಗೆಗಿನ ಜನರ ಸದ್ಭಾವನೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕುಂಠಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ, ಈ ವೈದ್ಯಪದ್ಧತಿ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಇದು ಒಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಜ್ಞಾನವೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಭಾರತೀಯ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಆಯುರ್ವೇದದ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಕಾರ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ಒದಗಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶ್ವಾಸ, ಒಲವು ಮೂಡಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಸರ್ಕಾರವು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ (೨೦೦೧-೨೦೦೨) ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಂಡ್ಯ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಬಾಣಸವಾಡಿ, ಮುತ್ತಗೆರೆ, ದುದ್ದ, ತಿಮ್ಮನ ಹೊಸೂರು ಹಾಗೂ ಕನ್ನಲಿ; ನಾಗಮಂಗಲ ತಾಲೂಕಿನ ನಾಗಮಂಗಲ ಹಾಗೂ ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ; ಕೆ.ಆರ್.ಪೇಟೆ ತಾಲೂಕಿನ ಹೊಸಹೊಳೆ, ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಮಾದಾಪುರ ಮತ್ತು ಮಂದಗೆರೆ; ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕಿನ ದೊಡ್ಡಪಾಳ್ಯ; ಮದ್ದೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಯಡಗನಹಳ್ಳಿ; ಮತ್ತು ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬ್ಯಾಡೂರು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಯುರ್ವೇದ ಔಷಧಾಲಯಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ೨೫ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಒಂದು ಸರ್ಕಾರಿ ಆಯುರ್ವೇದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯೂ ಇದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಮಂಡ್ಯ ತಾಲೂಕಿನ ದುದ್ದ ಹಾಗೂ ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬ್ಯಾಡೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎರಡು ಹಾಗೂ ಆರು ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಆಯುರ್ವೇದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳಿವೆ. ಮದ್ದೂರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೩೮ ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪೆರಿಫೆರಲ್ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಕೇಂದ್ರ ಮಂಡ್ಯ

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕಿತ್ತಾವುಡಿ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಂಗಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಪೆರಿಫೆರಲ್ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಕೇಂದ್ರವು ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೯೯೪ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿತು. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಅದರ ನೆರೆಯ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಜನರು ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಕಾಯಿಲೆಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ೧೯೯೪ ರಿಂದ ೧೯೯೯ರವರೆಗೆ ೨,೫೪೯ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ರೋಗಿಗಳು ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ನೋಂದಾಯಿಸಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, 'ಕ್ವಿ ಕಿರಣ' ವಿಕಿರಣ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಒಳರೋಗಿಗಳ ವಿಭಾಗ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇವೆ. ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗಿದ್ದ ಭಯ ನಿವಾರಿಸಲು, ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮನೋಸ್ಥೈರ್ಯ ತುಂಬಲು 'ಸೋಷಿಯಲ್ ವೆಲ್‌ಫೇರ್' ವಿಭಾಗವಿದ್ದು, ಸಮಾಜ ಸೇವಾಕರ್ತರು ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಬಗ್ಗೆ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡುವರು. ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ರೋಗಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸುವುದು, ರೋಗಿಗಳ ಸಂಗಡ ಬರುವವರಿಗೆ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿ ರೋಗಿಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ಧನ ಸಹಾಯ ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುವುದು, ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ೧೯೯೭ರಿಂದ ೨೦೦೨ರ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರರೋಗಿಗಳಾಗಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧,೨೬೯, ೧,೧೫೯, ೧,೧೯೮, ೧,೧೭೯, ೧,೬೪೨ ಹಾಗೂ ೧,೫೨೦ ಆಗಿದ್ದು, ಪರೀಕ್ಷೆಯ ನಂತರ ಅವರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಯಾ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ೩೬೭, ೩೧೫, ೨೬೪, ೪೦೪, ೬೦೬ ಹಾಗೂ ೫೦೫ ಜನ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ರೋಗಿಗಳೆಂದು ಧೃವಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೩೧೮, ೩೪೪ ಮತ್ತು ೨೫೮, ೩೧೮, ೩೭೦ ಹಾಗೂ ೫೦೫ ಜನ ರೋಗಿಗಳು ವಿಕಿರಣ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪೆರಿಫೆರಲ್ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಕೇಂದ್ರ ಮಂಡ್ಯ ೧೯೯೭ ರಿಂದ ೨೦೦೨ರ ವರೆಗಿನ ರೋಗಿಗಳ ದಾಖಲಾತಿ ಹಾಗೂ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿವರ

ಕ್ರ.ಸಂ.	ವಿವರ	೧೯೯೭	೧೯೯೮	೧೯೯೯	೨೦೦೦	೨೦೦೧	೨೦೦೨ ಅಕ್ಟೋಬರ್
೧	ಹೊಸ ರೋಗಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೩೬೭	೩೧೫	೨೬೪	೪೦೪	೬೦೬	೫೦೫
೨	ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ರೋಗಿ ದೃಢಪಟ್ಟ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೩೩೭	೩೦೪	೨೬೬	೩೨೮	೪೦೪	೩೯೨
೩	ಎಫ್ ಟಿ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೩೫೦೨	೪೦೬೨	೪೪೦೯	೩೭೩೧	೬೪೮೨	೫೦೬೩
೪	ದಾಖಲಾದ ರೋಗಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೨೮೨	೨೨೬	೨೧೦	೨೩೬	೨೦೩	೧೯೧
೫	ಪುನರ್ ದಾಖಲಾತಿಗೊಂಡವರ ಸಂಖ್ಯೆ	೧೭೯	೧೨೭	೨೭೫	೧೮೧	೧೭೧	೧೧೩
೬	ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರ ಸಂಖ್ಯೆ	೪೩೩	೩೪೪	೫೦೩	೪೧೨	೩೭೪	೨೭೪
೭	ಸತ್ತವರ ಸಂಖ್ಯೆ	೧೩	೫	೨	-	೧	೨
೮	ಹೊರರೋಗಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	೧೨೭೯	೧೧೫೯	೧೧೯೮	೧೧೭೯	೧೬೪೨	೧೫೨೦
೯	ವಿಕಿರಣ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ರೋಗಿಗಳು	೩೧೮	೩೪೪	೨೫೮	೩೧೮	೩೭೦	೩೪೪

ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆ ಹಾಗೂ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಸಾಧಿಸಿರುವ ಪ್ರಗತಿಯು ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸಿದೆ. ಜನರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ತಮವಾದ ವೈದ್ಯಕೀಯ

ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ವಿಶೇಷ ತಜ್ಞ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು (ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ), ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕಗಳೆಂಬ (ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ) ಹಲವು ರೀತಿಯ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಖಾಸಗೀ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನೂರಾರು ನರ್ಸಿಂಗ್ ಹೋಂಗಳು, ಮೆಟರ್ನಿಟಿ ಹೋಂಗಳು ಹಾಗೂ ಔಷಧಾಲಯಗಳು ಇದ್ದು ಅವುಗಳು ಸಹ ಜನರ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಈ ಕೆಳಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಮಂಡ್ಯ

ಇದು ನೂರು ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ ೧೯೩೯-೪೦ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿತು. ನಂತರ ೧೯೬೭ರಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ೨೫೦ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಆಧುನಿಕ-ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೯೨-೯೩ರಲ್ಲಿ ೪೦೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ೨೫ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರು ಹಾಗೂ ೨೩೨ ವೈದ್ಯೇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ೧೯೯೧-೯೨ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನೆರವಿನಿಂದ ರಕ್ತ ನಿಧಿ, ಶೈತ್ಯಾಗಾರ, ಶವಾಗಾರ, ಆಧುನಿಕ ಅಡುಗೆ ಶಾಲೆ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ೧೫೦ ಹೆಚ್ಚು ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೯೮ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಆರೋಗ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪದ್ಧತಿ ಯೋಜನೆಯಡಿ ೯೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಕಟ್ಟಡ ಹಾಗೂ ಹಳೇ ಕಟ್ಟಡದ ನವೀಕರಿಸುವುದು, ಐದು ಮಂದಿ ವೈದ್ಯರ ವಸತಿಗೃಹ, ೧೦ ಶುಶ್ರೂಷಕ ದಾದಿಯರ ವಸತಿ ಗೃಹ ಮತ್ತು ೧೦ ಗ್ರೂಪ್ 'ಡಿ' ನೌಕರರ ವಸತಿ ಗೃಹಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ನಾಲ್ಕು ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕೊಠಡಿ, ಕ್ಷುಧಿರಣ ವಿಭಾಗ, ತುರ್ತು ಅಪಘಾತ ವಿಭಾಗ, ಜನರೇಟರ್ ಕೊಠಡಿ ನಿರ್ಮಾಣ, ಬೋರ್ಡ್‌ವೆಲ್ ತೋಡುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಸ್ತರಣಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಫಿಜಿಯೋಥೆರಪಿ ಘಟಕ ಸಹ ಕಾರ್ಯಾರಂಭಮಾಡಿದೆ.

ಗ್ರಾಮಾಂತರ ರೋಗಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಈ ಜಿಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರ ಸೇವೆ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ವೈದ್ಯ, ಹೃದ್ರೋಗ, ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಪ್ರಸೂತಿ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀರೋಗ, ಮೂಳೆ ಮತ್ತು ಕೀಲು ವಿಭಾಗ, ನೇತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಕಿವಿ, ಮೂಗು ಹಾಗೂ ಗಂಟಲು ವಿಭಾಗ, ಚರ್ಮ ಹಾಗೂ ಲೈಂಗಿಕ ರೋಗಗಳ ವಿಭಾಗ, ಕುಷ್ಮರೋಗ ವಿಭಾಗ, ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಿಗಳ ವಿಭಾಗ, ದಂತ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಭಾಗ, ಕ್ಷುಧಿರಣ ವಿಭಾಗ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ತಜ್ಞ ಸೇವಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿವೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಲಸಿಕಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಏಡ್ಸ್ ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಕುಷ್ಮ ರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಗರ್ಭಿಣಿಯರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಘಟಕಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಅಧಿಕ ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡ, ಹೃದ್ರೋಗ, ಸಕ್ಕರೆ ಕಾಯಿಲೆ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಔಷಧೋಪಚಾರ ನೀಡುವುದು ಹಾಗೂ ಅಂಧತ್ವ ನಿವಾರಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದೇ ಅಲ್ಲದೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ತುರ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಹಾಗೂ ಅಪಘಾತ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಿನವಿಡಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ನವಜಾತ ಶಿಶುಗಳ ಆರೈಕೆಗಾಗಿ ತೀವ್ರನಿಗಾ ಘಟಕ, ನೇತ್ರ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಭಾಗ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಅನಿಲ ಸರಬರಾಜು ಘಟಕ, ಎಂಡೋಸ್ಕೋಪ್ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಟ್ರಾಸೌಂಡ್ ಸ್ಕ್ಯಾನಿಂಗ್ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೂ ಸಹ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿವೆ.

ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಬಾಣಂತಿ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರವಿದ್ದು, ಅದರ ಮೂಲಕ ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಶಿಶು ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಗರ್ಭಿಣಿ ಹಾಗೂ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಲಸಿಕೆ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಮಹಿಳಾ ಆರೋಗ್ಯ ಸಹಾಯಕಿಯರ ತರಬೇತು ಕೇಂದ್ರವಿದ್ದು, ವಾರ್ಷಿಕ ೩೦ ಮಂದಿ ಮಹಿಳಾ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯರನ್ನು ತರಬೇತಿಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ೧೯೮೭ ರಿಂದ ೧೯೯೮ರವರೆಗೆ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳು

೮೨೩

ಮಂಡ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ೧೯೯೬-೯೭ ರಿಂದ ೨೦೦೧-೨೦೦೨ರವರೆಗೆ ಒದಗಿಸಿದ ಸೇವೆ ಹಾಗೂ ಮೃತರಾದವರ ವಿವರ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)

ವಿವರ	ವರ್ಷಗಳು					
	೧೯೯೬-೯೭	೧೯೯೭-೯೮	೧೯೯೮-೯೯	೧೯೯೯-೨೦೦೦	೨೦೦೦-೨೦೦೧	೨೦೦೧-೨೦೦೨
I ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೇವೆಗಳು						
೧) ಹೊರರೋಗಿಗಳು	೨,೯೦,೬೩೦	೩,೧೪,೨೧೦	೨,೭೦,೮೦೨	೨,೬೭,೭೫೦	೨,೧೪,೧೨೫	೨,೪೧,೨೫೫
೨) ಒಳರೋಗಿಗಳು	೧,೨೬೦೦	೧೨,೦೨೮	೧೧,೮೧೮	೧೧,೨೧೯	೧೨,೩೦೧	೧೨,೩೦೧
೩) ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು	೪,೯೫೯	೨,೭೧೩	೩,೬೧೧	೩,೮೭೮	೧,೯೪೩	೧,೭೭೫
೪) ಪ್ರಸೂತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	೧,೪೬೨	೧,೬೬೭	೧,೭೬೩	೧,೭೬೫	೧,೭೯೭	೨,೨೬೨
೫) ಕ್ಷ ಕಿರಣಗಳು	೧೧,೦೩೭	೧೦,೨೭೬	೮,೮೮೬	೧೦,೮೬೪	೧೧,೭೮೦	೧೩,೨೪೧
II ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ						
೧) ಸಂತಾನಹರಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು	೧,೬೩೩	೧,೬೭೪	೧,೪೭೦	-	೮೯೯	೭೫೫
೨) ವಂಕಿ ಅಳವಡಿಕೆಗಳು	೬೬೮	೪೪೧	೬೫೦	-	೫೬೩	೬೨೭
೩) ನುಂಗುವ ಮಾತ್ರ ಹಂಚಿಕೆ	೧,೨೩೭	೧,೫೭೨	೧,೨೯೪	-	೧,೦೪೫	೧,೦೮೯
೪) ನಿರೋಧ ಬಳಸಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ	೨೧,೪೨೦	೨೦,೮೧೬	೧೮,೪೩೦	-	೧೧,೬೩೮	೧೧,೨೩೧
III ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ						
೧) ಡಿಪಿಟಿ ಲಸಿಕೆ	೨,೬೭೯	೨,೭೨೫	೨,೫೮೧	-	೨,೨೫೨	೧,೨೩೭
೨) ಪೋಲಿಯೋ	೨,೬೭೯	೨,೭೨೫	೨,೫೮೧	-	೨,೨೫೨	೧,೨೩೭
೩) ಬಿಸಿಜೆ	೩,೮೧೩	೩,೯೨೩	೩,೪೨೪	-	೪,೧೪೪	೧,೯೩೦
೪) ಡಿ ಮತ್ತು ಟಿ	೫೧೨	೫೫೨	೧,೬೨೬	-	೨,೦೩೫	೧,೪೬೦
೫) ಟಿಟಿ (ತಾಯಂದಿರಿಗೆ)	೨,೫೩೯	೧,೯೭೨	೧,೭೦೪	-	೧,೪೦೬	೧,೩೧೦
೬) ಟಿಟಿ (೧೦ ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ)	೩೮೦	೨೯೪	೧,೩೦೮	-	೧,೩೭೮	೯೩೩
೭) ದಡಾರ ಲಸಿಕೆ	೨,೬೬೧	೨,೫೨೯	೨,೫೦೬	-	೨,೧೦೭	೧,೧೮೧
IV ಇತರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು						
೧) ಎಂ.ಟಿ.ಪಿ	೭೩	೫೫	೬೫	-	೬೭	೩೨
೨) ಕಣ್ಣಿನ ಪೊರೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	೧೮೦	೧೭೧	೧೩೫	-	೬೮೦	೯೮೯
೩) ನವಜಾತ ಶಿಶುಗಳ ಸಾವಿನ ಸಂಖ್ಯೆ	೭	೧೫	೨೨	-	೨೩	೨೬
೪) ಹೆರಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ತಾಯಂದಿರ ಸಂಖ್ಯೆ	೭	೨	೪	-	-	೨

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಪಾಂಡವಪುರ

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಘಟಕವಾಗಿದ್ದು ನಂತರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು. ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ೫೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಕ್ಷಿ ಕಿರಣ ಘಟಕ, ಪ್ರಸೂತಿ ವಿಭಾಗ, ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆ, ನೇತ್ರ ಹಾಗೂ ಹೃದಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಉಪಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಕರು ಮುಖ್ಯ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಏಳು ಜನ ವೈದ್ಯರು ಹಾಗೂ ೬೦ ಜನ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳು ಮುಖ್ಯ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ನೆರವಿಗೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಂತೆ ಪಾಂಡವಪುರ ಟೌನ್ ಎ, ಮತ್ತು ಟೌನ್ ಬಿ, ಬೀರಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ, ಹಾರೋಹಳ್ಳಿ, ಹಿರೇಬೇವಿನಕುಪ್ಪೆ, ಕೆರೆತೊಣ್ಣೂರು, ಮಹದೇಶ್ವರಪುರ, ಚಿಕ್ಕಬ್ಯಾಡರಹಳ್ಳಿ, ಕನಗನಮಂಡಿ, ಪಟ್ಟಸೋಮನಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಚಂದ್ರ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ೧೨ ಉಪಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ.

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೫ ರಿಂದ ೨೦೦೦ದವರೆಗೆ ಹೊರರೋಗಿಗಳಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧,೦೬,೨೩೨, ೧,೦೫,೮೮೪, ೧,೧೭,೨೫೬ ಮತ್ತು ೧,೦೧,೬೫೧ ಆಗಿದೆ. ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಒಳರೋಗಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ, ೩,೦೯೮, ೩,೦೨೩, ೩,೨೯೧, ೪,೦೨೨ ಹಾಗೂ ೩,೯೧೬ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

೧೯೯೫-೨೦೦೨ ವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಕುಷ್ಠ ರೋಗಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೩೦, ೨೬, ೨೪,೨೫, ೨೨, ೫ ಮತ್ತು ೩ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಕ್ಷಯರೋಗಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕ್ರಮವಾಗಿ ೪೭, ೪೨, ೭೫, ೪೯, ೮೩, ೪೮ ಮತ್ತು ೭೯ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕ್ಷಿ ಕಿರಣಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೧೩೪, ೬೫೪, ೪೭೪, ೭೨೯, ೬೨೩, ೭೮೮ ಮತ್ತು ೮೭೮ ಆಗಿದೆ. ನಡೆಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಸೂತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧,೦೨೮, ೧,೦೪೫, ೧,೦೩೦, ೧,೦೫೦, ೧,೦೮೫, ೬೯೪ ಮತ್ತು ೬೫೦ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ, ೧೯೯೫-೯೬ ರಿಂದ ೧೯೯೮-೯೯ ಹಾಗೂ ೨೦೦೦-೨೦೦೧ ರಿಂದ ೨೦೦೧-೨೦೦೨ ವರೆಗೆ ನಡೆಸಲಾದ ಸಂತಾನಹರಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ೪೫೩, ೪೦೧, ೪೨೪, ೪೩೪, ೩೧೮ ಮತ್ತು ೪೫೨ ಇದ್ದು ವಂಕಿ ಅಳವಡಿಕೆಗಳು ೩೪೫, ೩೪೧, ೩೩೬, ೨೯೪, ೩೫೪ ಮತ್ತು ೨೬೦ ಆಗಿರುತ್ತವೆ.

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಲಸಿಕಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ಪಾಂಡವಪುರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ೧೯೯೫-೯೬ ರಿಂದ ೨೦೦೧-೨೦೦೨ದವರೆಗೆ ಸಾಧಿಸಿದ ಪ್ರಗತಿ ಇಂತಿದೆ. (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)

ವರ್ಷ	ಬಿಸಿಜಿ	ಟಿಪಿಟಿ	ಡಿಮತ್ತುಟಿ	ದಡಾರ ಲಸಿಕೆ	ಟಿಟಿ ತಾಯಂದಿರು	ಟಿಟಿ ಮಕ್ಕಳು	ಪೋಲಿಯೋ ಲಸಿಕೆ
೧೯೯೫-೯೬	೮೬೯	೮೨೦	೧,೧೨೩	೮೦೪	೯೩೪	೫೩೯	೮೨೦
೧೯೯೬-೯೭	೧,೦೩೧	೧,೦೧೨	೯೭೪	೯೭೨	೧,೮೦೯	೯೫೪	೧,೦೧೨
೧೯೯೭-೯೮	೮೦೯	೭೫೭	೩೯೮	೭೨೫	೮೯೨	೫೩೯	೭೫೭
೧೯೯೮-೯೯	೮೫೫	೮೩೯	೯೦೫	೭೫೬	೧,೦೨೬	೯೦೫	೮೩೯
೧೯೯೯-೨೦೦೦	೯೦೧	೮೨೪	೧,೦೨೬	೭೨೦	೧,೦೪೬	೫೦೯	೮೨೪
೨೦೦೦-೨೦೦೧	೯೧೫	೮೮೧	೬೯೫	೮೨೭	೭೭೬	೮೩೩	೮೮೧
೨೦೦೧-೨೦೦೨	೭೧೭	೭೭೩	೭೦೬	೭೨೯	೮೦೭	೯೪೫	೭೭೩

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಕೃಷ್ಣರಾಜಪೇಟೆ

‘ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ದುಂಡಶೆಟ್ಟಿ ಹೆರಿಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆ’ ಎಂದು ೧೯೩೮ರಲ್ಲಿ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿತು. ನಂತರ ೧೯೬೬ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡುಗೊಂಡು, ೧೯೮೧ರಲ್ಲಿ ೩೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ೧೯೮೮ರಲ್ಲಿ ಬಾಣಂತಿ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ್ದು ಅದೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ‘ಕ್ಷುಕಿರಣ’, ನೇತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ದಂತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಹಾಗೂ ಸಂತಾನ ಹರಣ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

ಈ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಂತೆ, ೧೦ ಉಪಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ. ಆಡಳಿತ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ನೆರವಿಗೆ ಐದು ಜನ ಹಿರಿಯ ತಜ್ಞರು ಒಬ್ಬರು ಸಹಾಯಕ ದಂತ ಚಿಕಿತ್ಸಕರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ೭೦ ಜನ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿರುತ್ತದೆ.

೧೯೯೭-೯೮, ೧೯೯೮-೯೯, ೧೯೯೯-೨೦೦೦ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರ-ರೋಗಿಗಳಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೩೮,೩೮೪, ೩೮,೭೪೦ ಮತ್ತು ೬೪,೮೮೫; ಒಳ-ರೋಗಿಗಳಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ೨,೫೫೯, ೨,೩೪೭, ೪,೮೦೫ ಆಗಿದ್ದಿತು; ಪ್ರಸೂತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧,೧೪೭, ೧,೧೬೫ ಹಾಗೂ ೧,೫೭೩ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ಸಂತಾನಹರಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧,೧೪೨, ೬೩೨ ಹಾಗೂ ೧,೪೮೭ ಆಗಿದ್ದಿತು.

ಮೇಲ್ಕಂಡ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೫೪, ೪೬ ಹಾಗೂ ೪೯ ಮತ್ತು ಕುಷ್ಠ ರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರು ೩೧, ಐದು ಹಾಗೂ ೧೪ ಆಗಿದ್ದಿತು.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಔಷಧಾಲಯವಾಗಿದ್ದ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ೧೯೫೪ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡು, ೧೯೭೨ರಲ್ಲಿ ಹೆರಿಗೆ ವಿಭಾಗ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿ, ಸಂಯುಕ್ತ ಔಷಧಾಲಯವಾಯಿತು. ೧೯೮೨ರಲ್ಲಿ ಆರು ಹಾಸಿಗೆಗಳ (ಸಿ ಟೈಪ್) ಬಾಣಂತಿ ಸೇವಾಕೇಂದ್ರವು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿತು. ನಂತರ ೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಇದನ್ನು ೩೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸಿತು. ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ಮೈಸೂರು-ಬೆಂಗಳೂರು ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣ ೧೯೯೯ರಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ೧೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಒಂದು ಅಪಘಾತ ಗಾಯಾಳು ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕೇಂದ್ರ (ಟ್ರಾಮಾಕೇರ್ ಸೆಂಟರ್) ವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದೆ. ಆಡಳಿತ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಎಂಟು ಜನ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೩೯ ಜನ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿದ್ದಾರೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ಆಧುನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಾದ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕೊಠಡಿ, ಕ್ಷುಕಿರಣ, ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಮತ್ತು ಹೆರಿಗೆ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮಲೇರಿಯಾ, ವಾಂತಿ, ಭೇದಿ, ವಿಷಮಶೀತಜ್ವರ, ಕಾಮಾಲೆ ಮತ್ತು ಮಿದುಳುಜ್ವರಗಳಂತಹ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಗಂಜಾಂ ‘ಎ’ ಮತ್ತು ‘ಬಿ’ ಎಂಬ ಎರಡು ಉಪಕೇಂದ್ರಗಳೂ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ.

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ೧೯೯೮-೯೯ರಿಂದ ೨೦೦೦-೨೦೦೧ರವರೆಗೆ ನೀಡಿದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆಗಳ ವಿವರ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)

ಸೇವಾ ವಿವರ	ವರ್ಷಗಳು		
	೧೯೯೮-೯೯	೧೯೯೯-೨೦೦೦	೨೦೦೦-೨೦೦೧
I. ೧) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಹೊರರೋಗಿಗಳು	೩೯,೭೮೬	೭೧,೪೨೪	೮೬,೨೭೭
೨) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಒಳರೋಗಿಗಳು	೧,೫೬೨	೧,೭೮೬	೨,೨೮೬
೩) ಪ್ರಸೂತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು	೩೬೪	೩೭೫	೪೪೩
೪) ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು (ದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸೇರಿದಂತೆ)	೩೫	೩೮	೪೯
೫) ಎಂ.ಟಿ.ಪಿ ಪ್ರಕರಣಗಳು	೧೧೦	೩೭೫	೪೪೩
೬) ಕ್ಷ ಕಿರಣಗಳು	೧೬೯	೫೬೭	೧,೪೦೭
೭) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಕ್ಷಯ ರೋಗಿಗಳು	೪೭	೨೮	೧೫
೮) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಕುಷ್ಠರೋಗಿಗಳು	೪	೪	೪
II ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ			
೧) ಸಂತಾನಹರಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು	೨೯೩	೪೪೪	೨೮೩
೨) ವಂಕಿ ಅಳವಡಿಕೆಗಳು	೧೨೫	೧೩೦	೧೩೬
೩) ನಿರೋಧ ಬಳಕೆದಾರರು	೯೧೦	೭೭೦	೭೨೦
೪) ನುಂಗುವ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಿದವರು	೪೧೩	೪೪೭	೪೬೩
III ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ನೀಡಿದ ನಿರೋಧಕ ಲಸಿಕೆಗಳು			
೧) ಡಿ.ಪಿ.ಟಿ	೩೯೫	೪೦೩	೩೯೭
೨) ಪೋಲಿಯೋ	೩೯೫	೪೦೩	೩೯೭
೩) ಬಿ.ಸಿ.ಜಿ	೪೩೧	೪೩೬	೪೦೨
೪) ದಡಾರ	೩೯೫	೩೩೬	೩೬೦
೫) ಡಿ ಮತ್ತು ಟಿ	೫೪೦	೫೩೬	೪೮೩
೬) ಟಿಟಿ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ	೩೬೮	೪೦೭	೪೧೪
೭) ಟಿಟಿ (೧೦ ವರ್ಷದವರಿಗೆ)	೪೨೨	೪೭೮	೫೧೪
೮) ಟಿಟಿ (೧೬ ವರ್ಷದವರಿಗೆ)	೪೨೪	೩೪೨	೪೨೦

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೦ ಹಾಗೂ ೨೦೦೧ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೦,೩೨೪ ಹಾಗೂ ೯,೮೮೯ ರಕ್ತಲೇಪನಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧೭೦ ಮತ್ತು ೧೫೯ ಪಾಸಿಟಿವ್ ಪ್ರಕರಣಗಳಿದ್ದು, ಕ್ರಮವಾಗಿ ೬೨ ಹಾಗೂ ೮೨ ಜನರಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಲಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ೧೫೬ ಹಾಗೂ ೪೭೩ ಜನರ ಕಫ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು, ಅವರಲ್ಲಿ ೧೨೩ ಹಾಗೂ ೧೪ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಪಾಸಿಟಿವ್ ಆಗಿದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿತು.

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ವಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ದಿನ ನೇತ್ರ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನೇತ್ರ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೂ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಮದ್ದೂರು

ಮೊದಲು ಸಂಯುಕ್ತ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ ೧೯೫೬ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡು, ನಂತರ ೩೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡುಗೊಂಡು, ೧೯೮೫ರಲ್ಲಿ ೫೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡ ಹೊಂದಿದ್ದು 'ಕ್ಷ' ಕಿರಣ ಹಾಗೂ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಗಳ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ವಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿನ ನೇತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೂ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಉಪ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಕರು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಮುಖ್ಯ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಒಟ್ಟು ೫೭ ಜನರ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ಗ್ಯಾಸ್ಪೋ ಎಂಟಿರೆಟಿವ್, ಹೆಪಟೈಟಿಸ್, ಕರಳುಬೇನೆ ಹಾಗೂ ಮಲೇರಿಯಾದಂತಹ ರೋಗಗಳು ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಎಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳಾಗಿದ್ದು, ರೋಗಿಗಳು ಅವುಗಳ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿಯೂ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ೧೯೯೬-೯೭ ರಿಂದ ೨೦೦೧-೨೦೦೨ನೇ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವಾ ವಿವರ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)

ವಿವರ	ವರ್ಷಗಳು					
	೧೯೯೬-೯೭	೧೯೯೭-೯೮	೧೯೯೮-೯೯	೧೯೯೯-೨೦೦೦	೨೦೦೦-೨೦೦೧	೨೦೦೧-೨೦೦೨
I ಗ) ಹೊರ ರೋಗಿಗಳಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರು						
೧) ಒಳರೋಗಿಗಳು	೫೫,೧೨೮	೫೧,೬೧೬	೫೧,೪೬೮	೪೮,೦೩೦	೭೦,೭೦೦	೭೬,೩೮೭
೨) ಪ್ರಸೂತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು	೩,೧೫೧	೩,೨೬೨	೨,೩೨೫	೨,೪೬೯	೪,೦೪೪	೪,೯೮೭
೩) ಕ್ಷಯ ರೋಗಿಗಳು	೪೪೨	೯೪೮	೬೪೭	೪೯೪	೭೭೮	೯೪೫
೪) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಕುಷ್ಠರೋಗಿಗಳು	೫೪	೫೩	೫೮	೬೪	೬೭	೯೬
೫) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಕುಷ್ಠರೋಗಿಗಳು	೬೧	೬೬	೬೨	೬೮	೬೪	೨೦
II ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ						
೧) ಸಂತಾನಹರಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	೨೦೨	೨೧೩	೨೦೪	೨೦೩	೨೧೦	೨೦೩
೨) ವಂಕಿ ಧಾರಣೆ	೨೩೫	೧೯೨	೧೭೦	೧೭೨	೧೬೨	೧೬೨
III ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ						
೧) ಡಿಪಿಟಿ ಲಸಿಕೆ	೫೬೯	೪೬೮	೫೧೨	೫೫೪	೪೪೬	೫೧೭
೨) ಡಿ ಮತ್ತು ಟಿ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ	೫೭೬	೫೬೫	೫೫೭	೫೧೭	೯೧೪	೫೧೧
೩) ಟಿಟಿ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ	೭೦೬	೫೩೦	೫೦೨	೫೫೭	೫೧೮	೫೨೪
೪) ಟಿಟಿ (೧೦ ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ)	೫೯೫	೪೮೮	೫೫೩	೫೨೨	೫೭೨	೫೫೧
೫) ಟಿಟಿ (೧೬ ವರ್ಷದವರಿಗೆ)	೪೩೪	೬೦೪	೪೩೦	೪೯೨	೫೪೨	೫೦೮
೬) ಬಿಸಿಜಿ ಲಸಿಕೆ	೬೫೪	೫೪೭	೪೫೯	೪೭೫	೪೬೬	೪೫೬
೭) ದಡಾರ	೫೮೭	೬೦೩	೫೭೯	೫೦೩	೫೦೨	೪೫೪
೮) ಪೋಲಿಯೋ	೫೬೯	೪೬೮	೫೧೨	೫೦೪	೪೬೬	೫೧೭

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೧ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೪೯೩ ಹಾಗೂ ೨೦೦೨ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ೨೨೭ ವಾಂತಿ-ಭೇದಿ (ಜಿ.ಇ) ಪ್ರಕರಣಗಳು ದಾಖಲಾಗಿದ್ದು, ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಮತ್ತು ೨೦೦೧ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ೩೧೮ ದೊಡ್ಡ (ಮೇಜರ್) ಹಾಗೂ ೨೨೧ ಸಣ್ಣ (ಮೈನರ್) ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಮಳವಳ್ಳಿ

ಮೊದಲಿಗೆ ಕಂಬೈನ್ಡ್ ಡಿಸ್ಪೆನ್ಸರಿ (ಸಂಯೋಜಿತ ಔಷಧಾಲಯ) ಯಾಗಿ ೧೯೫೧ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ ೫೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಾಯಿತು. ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡ ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ೧೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ೧೯೮೦ರಿಂದ ನಗರ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಯೂ ಸಹ ಇದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ದಂತ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಭಾಗ, ಕ್ಷಕಿರಣ ವಿಭಾಗ, ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆ, ಪ್ರಸೂತಿ ವಿಭಾಗ, ಹೊರ ಹಾಗೂ ಒಳ ರೋಗಿಗಳ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೂ, ೨೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಕುಷ್ಠರೋಗ ವಿಭಾಗವನ್ನೂ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಹೊಂದಿದೆ. ೧೯೯೭ರ ಸರ್ಕಾರಿ ಆದೇಶದಂತೆ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ೧೦೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಆರೋಗ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯಡಿ ೧೬೨ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ಅನುದಾನದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ನವೀಕರಣ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಕಟ್ಟಡದ ಕಾಮಗಾರಿ ಕೆಲಸ ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಉಪಕೇಂದ್ರಗಳಿವೆ. ಮಕ್ಕಳ ತಜ್ಞ ವಿಭಾಗ, ಮೂಳೆ ತಜ್ಞ ವಿಭಾಗ, ಚರ್ಮರೋಗ ಹಾಗೂ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಭಾಗಗಳ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಮುಖ್ಯ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ನೆರವಿಗೆ ಒಂಭತ್ತು ವೈದ್ಯರು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ೭೦ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ವರ್ಗ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ವಾಂತಿ-ಭೇದಿ, ಮಲೇರಿಯಾ, ವಿಷಮಶೀತಜ್ವರ, ಕುಷ್ಠ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯಲು ಸುತ್ತಲಿನ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಜನ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ೧೯೯೭-೯೮ ರಿಂದ ೧೯೯೯-೨೦೦೦ನೇ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಿದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವಾ ವಿವರ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)

ವಿವರ	ವರ್ಷಗಳು		
	೧೯೯೭-೯೮	೧೯೯೮-೯೯	೧೯೯೯-೨೦೦೦
I) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಹೊರರೋಗಿಗಳು	೫೧,೪೧೦	೪೪,೪೧೦	೫೦,೮೪೨
೧) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಒಳರೋಗಿಗಳು	೨,೭೭೬	೨,೬೭೮	೨,೧೮೬
೨) ಪ್ರಸೂತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು	೮೭೭	೯೧೨	೯೯೩
೩) ಕ್ಷಕಿರಣಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ಕ್ಯಾನಿಂಗ್‌ಗಳು	೨೬೩	೨೨೧	೩೩೪
೪) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಕ್ಷಯರೋಗಿಗಳು	೨೭	೪೩	೫೪
೫) ಕುಷ್ಠರೋಗಿಗಳು	೧೩೮	೧೨೭	೧೨೯
II ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅಡಿ			
೧) ಸಂತಾನಪರಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	೯೮೫	೭೨೧	೮೨೩
೨) ವಂಕಿ ಧಾರಣೆ	೧೯೪	೧೪೪	೨೪೮
III ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ			
೧) ಡಿಪಿಟಿ ಲಸಿಕೆ	೬೬೭	೬೭೮	೬೧೭

ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳು

೮೨೯

೧	೨	೩	೪
೨) ಡಿ ಮತ್ತು ಟಿ	೧೭೧೬	೭೦೬	೫೯೪
೩) ಟಿಟಿ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ	೭೪೮	೭೬೭	೭೪೩
೪) ಟಿಟಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ	೧೧೧೪	೧೦೨೪	೯೭೧
೫) ಬಿಸಿಜೆ ಲಸಿಕೆ	೬೮೩	೬೮೨	೬೩೨
೬) ಪೋಲಿಯೋ ಲಸಿಕೆ	೬೬೭	೬೭೮	೬೫೭

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ನಾಗಮಂಗಲ

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ನಿಧಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸಂಯುಕ್ತ ಔಷಧಾಲಯವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು, ೧೯೮೮ರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ೩೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ತನ್ನದೇ ಆದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಣಂತಿ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರ 'ಕ್ಷು' ಕಿರಣ, ಇ.ಸಿ.ಜಿ, ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆ, ದಂತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಹಾಗೂ ನೇತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮುಂತಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಏಳು ಜನ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಿದ್ದು, ತಜ್ಞ ಹಿರಿಯವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ೩೭ ಜನರ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ವಾಂತಿ, ಭೇದಿ, ವಿಷಮಶೀತಜ್ವರ ಮಲೇರಿಯಾದಂತಹ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ಜನ ಇಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ೧೯೯೭-೯೮ ರಿಂದ ೨೦೦೦-೨೦೦೨ ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವಾ ವಿವರ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)

ವಿವರ	ವರ್ಷಗಳು				
	೧೯೯೭-೯೮	೧೯೯೮-೯೯	೧೯೯೯-೨೦೦೦	೨೦೦೦-೨೦೦೧	೨೦೦೧-೨೦೦೨
I ೧) ಹೊರರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರು	೪೨,೦೩೦	೪೮,೬೬೯	೪೯,೭೮೮	೫೯,೦೨೦	೬೭,೩೩೭
೨) ಒಳರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರು	೧,೭೦೧	೧,೮೨೭	೧,೮೭೬	೩,೮೨೫	೨,೫೫೪
೩) ಪ್ರಸೂತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	೫೩೩	೪೭೮	೪೨೦	೫೬೪	೬೩೯
೪) ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ	೧,೦೨೨	೧,೦೨೯	೧,೧೦೬	೯೮೪	೧,೦೧೨
೫) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಕ್ಷಯ ರೋಗಿಗಳು	೨೮	೭೫	೮೯	೬೧	೫೬
೬) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದಿರುವ ಕುಷ್ಮರೋಗಿಗಳು	೨೦	೧೫	೧೦	-	-
II ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ					
೧) ಸಂತಾನ ಹರಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	೧,೦೨೨	೧,೦೨೯	೧,೧೦೬	೧೨೨	೧೩೯
೨) ವಂಕಿಧಾರಣೆ	೧೩೩	೯೮	೬೦	೧೭೨	೧೫೩
೩) ನುಂಗುವ ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಿದವರು	೫೨೮	೫೪೦	೨೬೪	೫೨೮	೫೨೮
೪) ನಿರೋಧ ಬಳಸಿದವರು	೯,೨೦೦	೨,೮೦೦	೨,೨೦೦	೬,೬೦೦	೬,೬೦೦

೧	೨	೩	೪	೫	೬
III ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ					
೧) ಡಿಪಿಟಿ ಲಸಿಕೆ	೫೧೨	೬೩೩	೪೨೯	೨೭೧	೨೬೮
೨) ಪೋಲಿಯೋ ನಿರೋಧಕ	೫೧೨	೬೩೩	೪೨೯	೨೭೧	೨೬೮
೩) ಡಿ ಮತ್ತು ಟಿ	೨೪೧	೨೪೪	೧೭೧	೩೦೨	೩೩೨
೪) ಟಿಟಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ	೬೫೪	೬೮೧	೪೭೪	೩೦೨	೨೯೬
೫) ದಡಾರ	೪೮೧	೫೯೭	೪೨೦	೨೬೭	೨೬೭
೬) ಟಿಟಿ (೧೦ ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ)	೨೬೨	೨೪೩	೧೭೦	೨೮೨	೩೫೨
೭) ಟಿಟಿ (೧೬ ವರ್ಷದವರಿಗೆ)	೨೯೨	೩೪೧	೨೧೧	೪೬೭	೪೬೯

ಜಿಲ್ಲಾ ಆಯುರ್ವೇದ ಆಸ್ಪತ್ರೆ

ಮಂಡ್ಯದ ಜಿಲ್ಲಾ ಆಯುರ್ವೇದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿತು. ೨೫ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ನೇತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಹಾಗೂ ಪಂಚಕರ್ಮ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳಂಥ ವಿಶೇಷ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಮುಖ್ಯ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇತರ ೧೪ ಜನರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ೧೯೯೫-೯೬ ರಿಂದ ೨೦೦೧-೨೦೦೨ದವರೆಗೆ ಹೊರರೋಗಿಗಳಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರ ಸಂಖ್ಯೆ (ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ) ಕ್ರಮವಾಗಿ ೫೮,೭೧೮; ೮೧,೪೨೩, ೬೧,೯೬೪, ೫೧,೬೩೧, ೪೬,೯೮೯, ೫೨,೧೧೫ ಮತ್ತು ೧,೨೩,೮೧೪ ಒಳರೋಗಿಗಳಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧,೮೬೯, ೧,೪೨೩, ೭೧೮, ೮೦೪, ೯೫, ೦ ಮತ್ತು ೩ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ನಗರ

ಖಾಸಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೌಲಭ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ ಶ್ರೀಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವು ನಾಗಮಂಗಲ ತಾಲೂಕಿನ ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ನಗರದಲ್ಲಿ ೧೯೯೦ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿತು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ಹೊರರೋಗಿ ವಿಭಾಗ, ಸಾಮಾನ್ಯ ವೈದ್ಯ ಹಾಗೂ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಒಳರೋಗಿಗಳ ವಿಭಾಗ, ಹೃದಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, 'ಕ್ಷು ಕಿರಣ', ಕಿವಿ, ಮೂಗು ಗಂಟಲು ವಿಭಾಗ, ನೇತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ, ಸ್ತ್ರೀ ರೋಗ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಪ್ರಸೂತಿ, ಅರಿವಳಿಕೆ, ಮೂಳೆಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಚರ್ಮ, ಫೀಸಿಯೋಥೆರಪಿ, ಮುಂತಾದ ಹಲವು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ೧೯೯೨ರಲ್ಲಿ 'ರಕ್ತನಿಧಿ' ಮತ್ತು ತುರ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೂ ೧೯೯೯ರಲ್ಲಿ ಸಿ.ಟಿ.ಸ್ಕ್ಯಾನಿಂಗ್ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೂ ತೆರೆಯಲಾಯಿತು. ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ತನ್ನದೇ ಆದ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡ ಸಂಕೀರ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕೋಣೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ.

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ೭೦೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸೌಲಭ್ಯವಿದ್ದು ಹೃದಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಮೂತ್ರಪಿಂಡ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಸುರೂಪ (ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸರ್ಜರಿ) ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಸಿ.ಟಿ.ಸ್ಕ್ಯಾನಿಂಗ್, ಅಲ್ಟ್ರಾ ಸೌಂಡ್, ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋಮೈಟ್ರಿಸ್ ಅನಲೈಸಿಸ್, ಹೆಮೋಡಯಾಲಿಸಿಸ್, ಸಿ.ಆರ್.ಎಂ.ಟೀಬಲ್, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಸ್ಟ್ ಟ್ರೆಡ್‌ಮಿಲ್ ಇಕೋ ಕಾರ್ಡಿಯೋಗ್ರಾಫಿ (ಇ.ಸಿ.ಜಿ) ಅಥೋಸ್ಟೋಪ್,

ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳು

೮೩೧

ಲೆಪ್ಟೋಸ್ಪೈರಾ, ಕಲರ್ ಡಾಪ್ಲರ್, ಎಂಡೋಸ್ಕೋಪಿ, ಆಟೋ ಅನಲೈಸರ್, ಯುರೋಲಜಿ, ವೆಂಟಿಲೇಟರ್ಸ್, ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಆಕ್ಸಿಜನ್ ಸಿಸ್ಟಂ, ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಸ್ಪಿರಿಟ್ರೈಜೇಶನ್ ಸಿಸ್ಟಂ, ಮರಣೋತ್ತರ ಪರೀಕ್ಷಾ ವಿಭಾಗ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಇದು ಬೋಧನಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿದ್ದು, ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ ನರ್ಸಿಂಗ್ ಶಾಲೆ, ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ ನರ್ಸಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜು ಹಾಗೂ ಆದಿ ಚುಂಚನಗಿರಿ ಔಷಧಿ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸಹಯೋಗ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ೨೯೬ ಜನರ ವೈದ್ಯತಂಡ ಹಾಗೂ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ.

ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಮಲೇರಿಯಾ, ಕಾಲರಾ, ವಾಂತಿ-ಭೇಧಿ, ಮುಂತಾದ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ಆ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದ ರೋಗಿಗಳು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯುವರು.

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ೧೯೯೫-೯೬ರಿಂದ ೧೯೯೯-೨೦೦೦ವರೆಗೆ ನೀಡಿದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವಾ ವಿವರ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)

ವಿವರ	ವರ್ಷಗಳು				
	೧೯೯೫-೯೬	೧೯೯೬-೯೭	೧೯೯೭-೯೮	೧೯೯೮-೯೯	೧೯೯೯-೨೦೦೦
I ೧) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಹೊರರೋಗಿಗಳು	೧,೧೦,೪೬೬	೧,೪೪,೩೬೬	೧,೮೨,೧೧೧	೨,೦೬,೩೨೦	೪೭,೯೫೦
೨) ಒಳರೋಗಿಗಳು	೧೦,೧೪೨	೧೭,೬೪೩	೨೦,೭೮೬	೨೩,೭೯೭	೨೦,೨೦೩
೩) ಪ್ರಸೂತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು	೯೯೮	೧,೧೩೯	೧,೨೯೮	೧,೪೮೫	೧,೫೦೦
೪) ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು	೨,೧೮೭	೩,೧೯೧	೪,೫೬೫	೪,೪೪೫	೩,೯೦೮
೫) ತೆಗೆದ ಕ್ಷ' ಕಿರಣಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ಯಾನಿಂಗ್‌ಗಳು	೮,೫೦೪	೯,೨೧೪	೯,೦೭೭	೯,೧೬೨	೯,೨೭೩
೬) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷಯರೋಗಿಗಳು	೪೩೩	೩೭೭	೨೦೯	೧೪೪	೧೫೦
II ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ					
೧) ಸಂತಾನಹರಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	೭೮	೧೦೦	೧೦೪	೧೫೦	೩೧೦
೨) ವಂಕಿಧಾರಣೆ	೭೮	೨೦೦	೨೦೦	೨೦೦	೨೦೦
III ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ					
೧) ಡಿಪಿಟಿ ಲಸಿಕೆ	೧೫೮	೨೮೪	೨೬೫	೨೬೩	೨೩೨
೨) ಬಿಸಿಜಿ ಲಸಿಕೆ	೨೨೩	೩೯೩	೨೦೧	೪೭೩	೪೨೬
೩) ಪೋಲಿಯೋ	೩೫೦	೪೨೪	೩೮೦	೫೬೦	೬೯೮
೪) ಡಿ ಮತ್ತು ಟಿ	೧೬	೩೭	೧೨	೪	-
೫) ದಡಾರ	-	೯೯	೨೪	೩೫	೩೨

ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ವತಿಯಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉಚಿತ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಿಬಿರ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಉಚಿತ ನೇತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಶಿಬಿರ ಹಾಗೂ ಉಚಿತ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ತಪಾಸಣಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿನಂತೆ ಆದ್ಯತೆ ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಿಡುಬು, ಪ್ಲೇಗು, ಕಾಲರಾ ಮುಂತಾದ ಪಿಡುಗುಗಳಿಗೆ ಲಸಿಕೆ ನೀಡುವ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕಗಳ ಸಿಂಪಡಣೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸರ್ಕಾರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ, ಸರ್ಕಾರವು ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತು. ವೈದ್ಯಕೀಯ ತಪಾಸಣೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸುವುದು, ಪ್ರಸೂತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ಶಿಶು ಆರೋಗ್ಯ ಕಾಪಾಡುವುದು, ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ಹರಡದಂತೆ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು, ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಮೂಲಭೂತ ಆರೋಗ್ಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಪೂರೈಸುತ್ತಿದೆ.

ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಪ್ರತಿ ನಾಲ್ಕು ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೊಂದರಂತೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಂದರಂತೆ ೩೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳೆಂದು ಸರ್ಕಾರವು ಹೆಸರಿಸಿದೆ. ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ೫೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರವು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಅಥವಾ ರೆಫರೆಲ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ, ಭಾರತಿ ನಗರ

ಭಾರತಿ ನಗರದಲ್ಲಿ (ಕೆ.ಎಂ.ದೊಡ್ಡಿ) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ೧೯೬೩ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡ ಈ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರವು ೧-೪-೨೦೦೦ದಿಂದ ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇದು ೩೦ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದು, ಕ್ಷ ಕಿರಣ ವಿಭಾಗ, ಹೆರಿಗೆ ವಿಭಾಗ, ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆ, ನೇತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಮತ್ತು ದಂತ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಬ್ಬರು ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಒಬ್ಬರು ಮಹಿಳಾ ವೈದ್ಯರು ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬರು ದಂತಚಿಕಿತ್ಸಕರು ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ೨೭ ಜನ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಎಂಟು ಉಪಕೇಂದ್ರಗಳು ಇವೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗ್ಯಾಸ್ಟ್ರೋ ಎಂಟ್ರೈಟಿಸ್, ಮಲೇರಿಯಾ, ಉಸಿರಾಟ ತೊಂದರೆ, ಜ್ವರ ಮುಂತಾದ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಈ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳು

೮೩೩

ಈ ಕೇಂದ್ರವು ೧೯೯೮ ರಿಂದ ೨೦೦೨ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ವರೆಗೆ) ಒದಗಿಸಿರುವ ಸೇವೆಗಳ ವಿವರ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)

ವಿವರ	ವರ್ಷಗಳು				
	೧೯೯೮	೧೯೯೯	೨೦೦೦	೨೦೦೧	೨೦೦೨
೧) ಹೊರರೋಗಿಗಳಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರು	೧೪,೮೫೭	೨೧,೯೧೨	೧೮,೭೧೪	೩೭,೬೦೦	೨೫,೫೫೧
೨) ಒಳರೋಗಿಗಳಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದವರು	೭೧೦	೧,೪೦೦	೬೯೦	೧,೪೫೦	೧೨೦೦
೩) ಪ್ರಸೂತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	೬೦೦	೫೮೮	೩೩೨	೪೬೦	೩೫೫
೪) ರಕ್ತಲೇಪನಗಳು	೭,೯೪೮	೭,೫೮೭	೫,೧೭೮	೯,೩೮೦	೭,೭೬೮
೫) ಮಲೇರಿಯಾ ಪ್ರಕರಣ	೨೦	೧೫	೧೧	೧೧	೫
೬) ನೇತ್ರ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	೬೭	೩೧	೧೫	೭೨	೫೮
೭) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಕ್ಷಯರೋಗಿಗಳು	೫	೧೭	೩	೩೧	೨೨
೮) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಕುಷ್ಠರೋಗಿಗಳು	೧೦	೧೧	೫	೨೪	೦೭
II ೧) ಸಂತಾನಹರಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	೨೧೫	೨೫೯	೧೫೨	೨೯೩	೨೬೩
೨) ವಂಕಿಧಾರಣೆ	೨೩೭	೨೩೦	೧೦೨	೧೩೩	೧೩೧
೩) ನುಂಗುವ ಮಾತ್ರ ವಿಧಾನ ಅನುಸರಿಸಿದವರು	೧,೯೪೯	೧,೭೨೩	೯೧೫	೧,೦೬೫	೧,೧೧೯
೪) ನಿರೋಧ ಬಳಕೆದಾರರು	೨೩,೦೭೪	೧೮,೨೩೮	೮,೦೭೦	೧೧,೦೫೦	೧೧,೭೨೦
III ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ					
೧) ಡಿ.ಪಿ.ಟಿ. ಲಸಿಕೆ	೬೪೨	೬೭೬	೩೭೫	೪೯೯	೫೦೫
೨) ಪೋಲಿಯೋ ಹನಿ ನೀಡಿಕೆ	೬೪೨	೬೭೬	೩೭೫	೪೯೯	೫೦೫
೩) ಬಿಸಿಬಿ ಲಸಿಕೆ	೬೪೨	೬೭೬	೭೪೮	೫೧೫	೫೧೧
೪) ದಡಾರ ಲಸಿಕೆ	೭೦೨	೭೫೬	೩೯೫	೪೮೩	೪೮೮
೫) ಡಿ ಮತ್ತು ಟಿ	೬೬೪	೮೮೮	೬೯೫	೭೪೨	೮೭೫
೬) ಟಿಟಿ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ	೭೦೨	೭೫೬	೩೯೫	೫೫೬	೫೨೭
೭) ಟಿಟಿ (೧೦ ವರ್ಷದವರಿಗೆ)	೬೨೬	೮೫೪	೬೮೯	೭೯೧	೭೯೬
೮) ಟಿಟಿ (೧೬ ವರ್ಷದವರಿಗೆ)	೫೪೯	೫೮೧	೩೦೪	೫೦೦	೯೯೩

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸರ್ಕಾರವು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜನರ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ, ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಿಗಳು ಹರಡದಂತೆ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು

ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದೇ, ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಅವಶ್ಯಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಒದಗಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾದ ಕಾಲರಾ, ಕ್ಷಯ, ಕುಷ್ಠ, ಮಲೇರಿಯಾಗಳಂತಹ ಸಾಂಕ್ರಮಿಕ ರೋಗಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಮೂಲನೆ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಲಸಿಕಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಪಲ್ಸ್ ಪೋಲಿಯೋ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಇದ್ದವು. ಅವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಮಾದರಿ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಮಾದರಿ ಎಂಬುದಾಗಿದ್ದವು. ೧೯೬೦ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೨೧ ಮೈಸೂರು ಮಾದರಿ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಮಾದರಿ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿದ್ದವು. ೧೯೭೫ರಂದೀಚೆಗೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾದರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡವು.

ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರವೂ ಸುಮಾರು ೩೦ ಸಾವಿರ ಜನರ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದು, ಪ್ರತೀ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೂ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ೩೦ ಸಾವಿರ ರೂ.ಮೌಲ್ಯದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತೀ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲೂ ಒಬ್ಬ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿ, ನಾಲ್ಕು ಜನ ದಾದಿಯರು, ಒಬ್ಬ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂದರ್ಶಕ, ಒಬ್ಬ ಔಷಧಿ ವಿತರಕ, ಒಬ್ಬ ಕಿರಿಯ ಆರೋಗ್ಯ ಪರಿವೀಕ್ಷಕರಿದ್ದು, ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗ ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರತೀ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲೂ ಮಹಿಳಾ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಕನಿಷ್ಠ ಇಬ್ಬರು ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಹಿರಿಯ ಹಾಗೂ ಕಿರಿಯ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂದರ್ಶಕರು, ಹಿರಿಯ ಹಾಗೂ ಕಿರಿಯ ಆರೋಗ್ಯ ಪರಿವೀಕ್ಷಕರು, ಪ್ರಯೋಗಶಾಲಾ ತಂತ್ರಜ್ಞರು ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದಡಿ ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಪುರುಷ ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಇರುವರು. ಪ್ರಸ್ತುತ (೨೦೦೧) ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೬೯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೪೫೬ ಹಾಸಿಗೆಗಳಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಡಿ ೪೦೭ ಉಪಕೇಂದ್ರಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ತಾಲೂಕುವಾರು ವಿಂಗಡನೆ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ.

ಮಂಡ್ಯ ತಾಲೂಕು: ಶಿವಳ್ಳಿ, ಕೆರಗೋಡು, ಕೊತ್ತತ್ತಿ, ಕೀಲಾರ, ಬಸರಾಳು, ಮದಗುಂಡೂರು, ತಗ್ಗಹಳ್ಳಿ, ಹೊಳಲು, ಚಂದಗಾಲು, ಹಳೇಬೂದನೂರು, ಹೆಮ್ಮಿಗೆ, ಮಾರಗೌಡನಹಳ್ಳಿ, ಬಿ.ಹೊಸೂರು ಮತ್ತು ಕ್ಯಾತಂಗೇರಿ; **ಮದ್ದೂರು ತಾಲೂಕು:** ಕೆ.ಎಂ.ದೊಡ್ಡಿ/ಭಾರತಿ ನಗರ (ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ) ಕೆಸ್ತೂರು, ಕೊಪ್ಪ, ಕೆ.ಹೊನ್ನಲಗೆರೆ, ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ, ದೊಡ್ಡರಸಿನಕೆರೆ, ಕದಲೂರು, ವಳಗೆರೆಹಳ್ಳಿ, ಗುರುದೇವರಹಳ್ಳಿ, ಗೆಜ್ಜಲಗೆರೆ, ಸಾದೋಳಲು, ಕೌಡ್ಲೆ, ಮತ್ತು ಬೆಕ್ಕಳಲೆ; **ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕು:** ಹಿಟ್ಟನಹಳ್ಳಿ, ಹಲಗೂರು, ಕಿರುಗಾವಲು, (ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮುದಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ) ಅಗಸನಪುರ, ಬೆಳಕವಾಡಿ, ಪೂರಿಗಾಲಿ, ಕಂದೇಗಾಲ, ದಳವಾಯಿಕೋಡಿಹಳ್ಳಿ, ಕಲ್ಕುಣಿ, ತಳಗವಾಡಿ, ಕುಂದೂರು, ಚನ್ನಪಿಳಿಕೊಪ್ಪಲು, ರಾಗಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕಮುಲಗೂಡು; **ನಾಗಮಂಗಲ ತಾಲೂಕು:** ಬೆಳ್ಳೂರು, ಹರದನಹಳ್ಳಿ, ಬಿಂಡಿಗನವಿಲೆ, ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ, ದೇವಲಾಪುರ, ಚಿಣ್ಣು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಯಗಚಿ; **ಪಾಂಡವಪುರ ತಾಲೂಕು:** ಚಿನ್ನಕುರುಳಿ, ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ, ಮೇಲುಕೋಟೆ, ಬನ್ನಂಗಡಿ ಮತ್ತು ಕೆರೆತೊಣ್ಣೂರು; **ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕು:** ಕೊಡಿಯಾಲ, ಮಹದೇವಪುರ, ಅರಕೆರೆ ಮತ್ತು ಕೆ.ಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ; **ಕೃಷ್ಣರಾಜಪೇಟೆ**

ತಾಲೂಕು: ಅಕ್ಕಿಹೆಬ್ಬಾಳ, ಶೀಳನೆರೆ, ಕಿಕ್ಕೇರಿ, ಬೂಕನಕೆರೆ, ಸಂತೆಬಾಚಹಳ್ಳಿ, ಬಂಡಿಹೊಳೆ, ಗಂಜಿಗರೆ, ಮಾದೇನಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಕುಂದೂರು.

ಮೇಲೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಅವು ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವಾ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನೀಡುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೆಂದೆನಿಸಿದ ಕಾರಣ, ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೆ.ಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ (ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ತಾ) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರವು ಜನರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವಾ ವಿವರ, ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಮುಂತಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇನ್ನುಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳೂ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಓದುಗರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ ಕೆ.ಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ: ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಇದು ೧೯೭೬ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡು ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿತು. ನಂತರ ೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿತು. ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆದ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕಟ್ಟಡ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಕೊಠಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಗೇರಿಸಿದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕವು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಹೆರಿಗೆ ವಿಭಾಗ, ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿವೆ. ನೇತ್ರ ತಪಾಸಣೆಗೂ ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಆರೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯು ಇದ್ದು ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ೨೩ ಜನರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಲೇರಿಯಾ, ಕರಳುಬೇನೆ, ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ ಹಾಗೂ ಉಸಿರಾಟ ತೊಂದರೆ ಇರುವ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಷಯ, ಕುಷ್ಠ ರೋಗಿಗಳಿಗೂ ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಸೌಲಭ್ಯವಿದೆ. ೧೯೯೮-೯೯ರಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಒಳರೋಗಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ೭೬ ಆಗಿತ್ತು.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ೧೯೯೫-೯೬ ರಿಂದ ೨೦೦೧-೨೦೦೨ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಲಾದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೇವಾ ವಿವರ (ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ)

ವಿವರ	ವರ್ಷಗಳು						
	೧೯೯೫-೯೬	೧೯೯೬-೯೭	೧೯೯೭-೯೮	೧೯೯೮-೯೯	೧೯೯೯-೨೦೦೦	೨೦೦೦-೨೦೦೧	೨೦೦೧-೨೦೦೨
I ೧) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆದ ಹೊರರೋಗಿಗಳು	೧೫,೨೩೧	೧೫,೪೯೦	೧೧,೯೭೫	೧೨,೩೮೩	೧೫,೬೩೬	೧೮,೫೭೬	೨೪,೨೪೬
೨) ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಸೂತಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	೧೧೨	೬೯	೪೪	೨೦	೨೧	೨೦	೨೨
೩) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷಯರೋಗಿಗಳು	೯	೪	೧೧	೧೨	-	೧	೧೮
೪) ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕುಷ್ಠರೋಗಿಗಳು	೩	೪	೫	೭	೫	೯	೫
II ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ							
೧) ಸಂತಾನಪರಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	೨೫೫	೨೧೬	೨೧೯	೨೧೨	೨೪೯	೨೩೩	೨೧೫
೨) ವಂಕಿಧಾರಣೆ	೨೦೪	೧೯೬	೨೦೩	೧೭೭	೧೭೧	೧೫೫	೧೬೨
III ಮಹಿಳೆಯರ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ							
೧) ಡಿಪಿಟಿ ಲಸಿಕೆ	೫೨೩	೪೯೮	೫೪೧	೪೫೩	೫೧೭	೪೫೦	೪೮೭
೨) ಡಿ ಮತ್ತು ಟಿ	೩೭೬	೩೪೦	೪೭೦	೪೯೬	೪೨೧	೫೨೫	೫೦೦

೧	೨	೩	೪	೫	೬	೭	೮
೩) ಟಿಟಿ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ	೫೪೧	೫೯೪	೬೧೨	೫೧೩	೫೬೬	೪೨೬	೫೩೬
೪) ಟಿಟಿ (ಮಕ್ಕಳು)	೪೦೫	೨೯೬	೪೯೨	೫೨೦	೪೯೧	೪೮೪	೫೨೯
೫) ಬಿಸಿಜ	೫೧೨	೪೪೬	೫೨೬	೪೧೦	೫೦೫	೪೧೫	೪೪೮
೬) ದಡಾರ	೫೬೬	೪೯೬	೫೦೬	೪೬೨	೪೫೩	೪೧೯	೪೯೧
೭) ಪೋಲಿಯೋ	೫೨೩	೪೯೮	೩೪೧	೪೫೩	೫೧೬	೪೫೦	೪೮೬

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕಗಳು

ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಔಷಾಧಾಲಯ, ಸಂಯೋಜಿತ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ನಿಧಿ ಔಷಾಧಾಲಯ, ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್ ಔಷಾಧಾಲಯಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ೧೯೭೦ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕಗಳೆಂದು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿತು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಂತೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಈ ಘಟಕಗಳು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಈ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ೧೫ ರಿಂದ ೨೦ ಸಾವಿರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಇದ್ದು, ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾದ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಇದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ಔಷಧಿ ವಿತರಕರು ಮತ್ತು ಶುಶ್ರೂಷಕಿಯರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಲಸಿಕಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಈ ಘಟಕಗಳು ಸಹಯೋಗ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೫೬ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕಗಳು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳ ತಾಲೂಕುವಾರು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಮಂಡ್ಯ ತಾಲೂಕು: ತೂಬಿನಕೆರೆ, ಹಲ್ಲೇಗೆರೆ, ಜಿ.ಮಲ್ಲಿಗೆರೆ, ಶಿವಪುರ, ಹುಲಿವಾನ, ಮಂಗಲ ಹನಕೆರೆ, ಬೇಲೂರು, ಸಾತನೂರು, ದುದ್ದ, ತಿಮ್ಮನಹೊಸೂರು, ಮುತ್ತೇಗೆರೆ, ಮತ್ತೂರು ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಬಾಣಸವಾಡಿ; **ಮದ್ದೂರು ತಾಲೂಕು:** ಬಿದರಕೋಟೆ, ಹಾಗಲಹಳ್ಳಿ, ಕೊತ್ತಿಪುರ, ಮತ್ತು ಕಾಡುಕೊತ್ತನಹಳ್ಳಿ; **ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕು:** ದುಗ್ಗನಹಳ್ಳಿ, ಮತ್ತಂಬಾಡಿ, ದೊಡ್ಡಬೂವಳ್ಳಿ, ನಿಟ್ಟೂರು, ಮಳವಳ್ಳಿ, ಶಿವನಸಮುದ್ರ, ಶಿಂಷಾಪುರ, ತೊರೆಕಾಡನಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಮಳವಳ್ಳಿ (ಎನ್.ಎಲ್.ಸಿ.ಸಿ) ; **ನಾಗಮಂಗಲ ತಾಲೂಕು:** ಕದಬಳ್ಳಿ, ಬಿಳಗುಂದ, ಬೋಗಾಡಿ, ಕೆಲಗೆರೆ, ಆದಿಚುಂಚನಗಿರಿ ಮತ್ತು ನಾಗಮಂಗಲ (ಯುನಾನಿ); **ಪಾಂಡವಪುರ ತಾಲೂಕು:** ಬೆಳ್ಳಾಳೆ, ನಾರಾಯಣಪುರ, ಅರಳಕುಪ್ಪೆ, ಮತ್ತು ಚಿಕ್ಕ ಬ್ಯಾಡರಹಳ್ಳಿ; **ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕು:** ಬಲ್ಲೇನಹಳ್ಳಿ, ಬೆಳಗೊಳ, ಟಿ.ಎಂ.ಹೊಸೂರು, ದೊಡ್ಡಪಾಳ್ಯ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ (ಯುನಾನಿ), ಕೆ.ಆರ್.ಸಾಗರ ಮತ್ತು ಪಾಲಳ್ಳಿ ; **ಕೆ.ಆರ್.ಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು:** ಸೋಮನಹಳ್ಳಿ, ಸಿಂಧುಘಟ್ಟ, ಮಡುವಿನಕೋಡಿ, ಆನಗೊಳ, ಬೆಳ್ಳೇಕೆರೆ, ಸಾರಂಗಿ, ಆಲೇನಹಳ್ಳಿ, ಮಾಕವಳ್ಳಿ, ಮಂದಗೆರೆ, ವಿಠಲಾಪುರ, ಮಾದಾಪುರ, ಬಲ್ಲೇನಹಳ್ಳಿ, ಮತ್ತು ಹೊಸಹೊಳಲು. ಕ್ರಮೇಣ ಸರ್ಕಾರವು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಮೇಲ್ದರ್ಜೆಗೆ ಏರಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯದ ಅಂಗವಾದ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಸಂತಾನೋತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ೨೦೨೦ ರಿಂದ ೨೦೨೫ ಹಾಗೂ ಶಿಶುಮರಣ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ೨೦ ರಿಂದ ೫೦ (ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ) ಕ್ಕೂ ಇಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಅರ್ಹದಂಪತಿಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ದರವನ್ನು ೪೭.೫ ರಿಂದ ೫೦ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದೊಂದಿಗೆ, ೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಜನರು ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಅವರನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹೊಂದಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡವು. ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸುವ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹತ್ವದ ಉಪಯುಕ್ತ ಯೋಜನೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಈ ರಾಷ್ಟ್ರವ್ಯಾಪಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ, ಎರಡನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಯಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ವಯ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ, ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ; ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಸಮುದಾಯದ ನಿರ್ಮಾಣ, ಸುಖಜೀವನಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕ ಕುಟುಂಬದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಜನರಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿ ಜನರು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಹೆಗ್ಗುರಿ ಸರ್ಕಾರದ್ದಾಗಿದೆ. ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು ನೀಡುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲದೆ, ಗರ್ಭ ನಿರೋಧಕಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸೇವೆಗಳನ್ನೂ ನವದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಮೂರನೇ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ವಿಸ್ತರಣಾ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಮನೆಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲಾಯಿತು. ೧೯೬೬ರಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಸೇವೆ ನೀಡಲು ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನಾ ಇಲಾಖೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ, ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕ, ನಗರ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಬಾಣಂತಿ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಸೇವೆಯನ್ನು ಜನಗಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ತಾಯಿ-ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕಗೊಂಡಿದ್ದು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ರಕ್ತಹೀನತೆ ಹಾಗೂ ಅನ್ನಾಂಗಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ ನರಳುವ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ತಾಯಂದಿರಿಗೆ ಔಷಧೋಪಚಾರವನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿ, ಅವರ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಆ ಮೂಲಕ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಸ್ಪೋಟ ತಡೆಗಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ, ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಧನ, ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವೆಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಒಂದು ಇಲಾಖೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ೧೯೭೮ ರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಸ್ತುವಾರಿ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿಧ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯದ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಇವರು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ನೆರವಿಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಕುಷ್ಠರೋಗಾಧಿಕಾರಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಕ್ಷಯ ರೋಗಾಧಿಕಾರಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಮಲೇರಿಯಾ ಅಧಿಕಾರಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲಾಧಿಕಾರಿ, ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿ, (ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ, ಪ್ರಸೂತಿ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯಸೇವೆ), ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಾಯಕ ರಾಸಾಯನಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಕ, ಜಿಲ್ಲಾ ಲಸಿಕಾಧಿಕಾರಿ, ಎಲ್.ಸಿ.ಡಿ.ಆರ್.ಅಧಿಕಾರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಶುಶ್ರೂಷಾ

೮೩೮

ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್

ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ, ಜಿಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ, ಉಪಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ಕಾರಿ, ಅರೆ ಸರ್ಕಾರಿ, ಖಾಸಗಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ಕಳೆದ ೧೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಧನೆಯ ನೋಟ

ವರ್ಷಗಳು	ಸಂತಾನಹರಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	ವಂಕಿಧಾರಣೆ	ನುಂಗುವ ಮಾತೃ	ನಿರೋಧ ಉಪಯೋಗಿಸಿದವರು
೧೯೯೦-೯೧	೧೪,೧೦೫	೮,೩೭೦	೩,೭೧೭	೧೩,೯೩೭
೧೯೯೧-೯೨	೧೪,೫೭೬	೯,೯೦೮	೩,೭೯೨	೧೪,೦೨೨
೧೯೯೨-೯೩	೧೫,೧೮೮	೧೦,೬೫೪	೪,೦೬೧	೧೫,೨೪೭
೧೯೯೩-೯೪	೧೫,೯೯೬	೧೩,೧೩೫	೪,೬೧೦	೧೫,೦೯೨
೧೯೯೪-೯೫	೧೫,೪೪೪	೧೨,೦೮೧	೫,೧೧೨	೧೭,೮೮೧
೧೯೯೫-೯೬	೧೬,೩೯೧	೧೩,೬೭೭	೪,೯೫೬	೧೫,೯೯೫
೧೯೯೬-೯೭	೧೫,೦೮೦	೧೩,೫೩೩	೫,೧೦೪	೧೪,೯೪೩
೧೯೯೭-೯೮	೧೫,೬೮೨	೧೧,೯೯೭	೫,೧೦೮	೧೪,೬೧೫
೧೯೯೮-೯೯	೧೪,೯೦೯	೧೦,೮೬೩	೪,೬೬೭	೧೫,೫೬೭
೨೦೦೦-೨೦೦೧	೧೩,೯೮೮	೯,೯೬೦	೪,೮೫೧	೪೫,೨೩೮
೨೦೦೧-೨೦೦೨	೧೩,೯೩೧	೮,೪೬೮	೪,೩೯೪	೪೬,೪೦೦

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೨೦೦೧-೨೦೦೨ನೇ ಸಾಲಿನ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಗೂ ಲಸಿಕಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಗತಿ (ತಾಲೂಕುವಾರು)

ತಾಲೂಕು	ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ	ವಂಕಿಧಾರಣೆ	ನುಂಗುವ ಮಾತೃ ಬಳಸಿದವರು	ನಿರೋಧ ಬಳಸಿದವರು	ಬಿಸಿಜ	ಡಿಪಿಟಿ	ಪೋಲಿಯೋ	ದಡಾರ	ಟಿಟಿ ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ
ಮಂಡ್ಯ	೨,೭೧೨	೧,೪೭೪	೮೩೮	೯,೬೯೬	೭,೪೮೧	೬,೨೫೭	೬,೨೫೭	೫,೪೯೧	೬,೮೧೪
ಮದ್ದೂರು	೨,೩೯೦	೧,೪೦೭	೭೭೩	೬,೧೧೬	೫,೧೧೭	೫,೧೬೧	೫,೧೬೧	೪,೮೬೨	೪,೭೬೬
ಮಳವಳ್ಳಿ	೨,೦೩೦	೨,೦೭೭	೮೯೬	೭,೨೮೪	೪,೧೨೧	೪,೬೯೭	೪,೬೯೭	೩,೯೯೧	೫,೨೭೮
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ	೧,೪೮೩	೯೪೧	೫೪೯	೬,೩೨೮	೨,೯೪೫	೩,೧೩೪	೩,೧೩೪	೨,೯೫೮	೩,೩೫೫
ಪಾಂಡವಪುರ	೧,೪೮೫	೧,೦೨೩	೪೯೫	೫,೧೬೪	೨,೫೬೫	೩,೪೬೧	೩,೪೬೧	೨,೬೯೪	೨,೮೮೨
ಕೆ.ಆರ್.ಪೇಟೆ	೧,೮೩೨	೬೭೯	೩೫೨	೩,೬೮೬	೩,೬೭೭	೪,೧೭೪	೪,೧೭೪	೩,೪೯೧	೩,೮೦೨
ನಾಗಮಂಗಲ	೧,೩೬೭	೮೬೭	೪೧೨	೮,೧೨೬	೩,೨೪೧	೨,೭೦೧	೨,೭೦೧	೩,೨೦೫	೩,೨೯೦
ಒಟ್ಟು	೧೩,೨೯೯	೮,೪೬೮	೪,೩೧೫	೪೬,೪೦೦	೨೯,೧೪೭	೨೯,೫೮೫	೨೯,೫೮೫	೨,೬೬,೯೦೨	೩೦,೧೮೭

ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಯೋಜನೆಯಡಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಗರ್ಭ ಧರಿಸಿದಾಗ, ಬಾಣಂತನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ಒದಗಿಸುವ ಧ್ಯೇಯದಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಲಸಿಕೆ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ರಕ್ತಹೀನತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಕಬ್ಬಿಣದ ಅಂಶ ಹಾಗೂ 'ಎ' ಅನ್ನಾಂಗ ಮಾತ್ರೆಗಳ ವಿತರಣೆ, ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದ ತಾಯಂದಿರ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಯನ್ನೂ ಉತ್ತಮಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರ ಮರಣ ದರವನ್ನು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅಂಗವಾಗಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಲಸಿಕಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗಂಟಲು ಬೇನೆ, ನಾಯಿಕೆಮ್ಮು, ಧನುರ್ವಾಯು, ಪೋಲಿಯೋ, ಕ್ಷಯ, ದಡಾರ ಮತ್ತು ವಿಷಮಶೀತಜ್ವರಗಳಂತಹ ಈ ಮಾರಕ ರೋಗಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ನಿರೋಧಕ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಘಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಿಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದನ್ವಯ ಉಪಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದಾದಿಯರಿಗೆ ೩೦ ದಿನಗಳ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ.

ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ಶಾಲಾಮಕ್ಕಳ ವೈದ್ಯಕೀಯ ತಪಾಸಣೆ ನಡೆಸಿ, ಧನುರ್ವಾಯು, ಡಿಫ್ಟೀರಿಯಾ ರೋಗಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಲಸಿಕೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು, ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ೧೯೯೭-೯೮, ೧೯೯೮-೯೯, ೧೯೯೯-೨೦೦೦, ೨೦೦೦-೨೦೦೧ ಹಾಗೂ ೨೦೦೧-೨೦೦೨ನೇ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ತಪಾಸಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕ್ರಮವಾಗಿ ೧,೦೫,೯೬೭, ೯೭,೧೫೨, ೧,೦೦,೨೪೫ ಹಾಗೂ ೨,೬೧,೦೦೫ ಆಗಿದ್ದಿತು.

ಪಲ್ಸ್ ಪೋಲಿಯೋ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.೨೦೦೦ನೇ ಇಸವಿ ವೇಳೆಗೆ ಪೋಲಿಯೋ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿವಾರಣೆ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಘೋಷಣೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೋಲಿಯೋ ನಿರೋಧಕ ಲಸಿಕೆ ನೀಡುವ ದೇಶವ್ಯಾಪಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ, ಆರೋಗ್ಯ ಘಟಕ ಹಾಗೂ ಉಪಕೇಂದ್ರಗಳು ಲಸಿಕೆ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ೧೯೯೫ ರಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದಿವೆ. ಸರ್ಕಾರ ವರ್ಷದ ಎರಡು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎರಡು ಸುತ್ತಿನ ಲಸಿಕಾ ನೀಡಿಕೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೯-೨೦೦೦ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ೦-೫, ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೋಲಿಯೋ ಲಸಿಕೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ೧೯೯೯ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ (ಮೊದಲ ಸುತ್ತ) ಹಾಗೂ ೨೦೦೦ರ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಸುತ್ತ ಹೀಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೨,೦೫,೦೨೮ ಹಾಗೂ ೨,೦೫,೪೫೦ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೋಲಿಯೋ ಲಸಿಕೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ೨೦೦೧ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ೨,೦೨,೮೪೧ ಹಾಗೂ ಎರಡನೇ ಸುತ್ತ ೨೦೦೨ರ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ೨,೦೪,೬೦೩ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೋಲಿಯೋ ಲಸಿಕೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಪುನರ್ಜಾಲೀಕರಣ (ಓ.ಆರ್.ಎಸ್.) ಯೋಜನೆ

ಕಲುಷಿತ ನೀರು ಹಾಗೂ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ವಾಂತಿ ಹಾಗೂ ಭೇದಿಯಿಂದ ನರಳಿದಾಗ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಅಂಶದ ತೀವ್ರ ಕೊರತೆ ಉಂಟಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಾವಿಗೀಡಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳುಂಟು. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತುರ್ತಾದ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಳಂಬವಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಮಕ್ಕಳ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಅಂಶ ಅತೀ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ಅವುಗಳು ಸಾವಿಗೀಡಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ, ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಾಯಿ ಮೂಲಕ ಲವಣಯುಕ್ತ ಜಲವನ್ನು ಕುಡಿಸಲಾಗುವುದು. ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಾಯಿ ಮೂಲಕ ನೀಡುವ ಲವಣಯುಕ್ತ ಜಲವನ್ನೇ ಓ.ಆರ್.ಎಸ್. (ಓರಲ್ ರಿ ಹೈಡ್ರೇಶನ್ ಸಲ್ಯೂಶನ್) ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇದು ಕಾಯಿಸಿ ಆರಿಸಿದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪು ಹಾಗೂ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ತಯಾರಿಸಲಾದ ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಲವಣ ಪೊಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆ, ಮಂಡ್ಯ

ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯು ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ೧೯೬೦ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿದ್ದು, ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲಾ ತಂತ್ರಜ್ಞರು, ನಾಲ್ಕು ಜನ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆ ಸಹಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಮೂರು ಜನ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ, ಬಯೋ ಕೆಮಿಸ್ಟ್ರಿ (ಜೀವ ರಸಾಯನ), ಸೆರಾಲಜಿ, ಹಾಗೂ ಮಲೇರಿಯಾ ಪರೀಕ್ಷಾ ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಆಡಳಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿಗಳು

ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಉಪವಿಭಾಗ ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕುಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಿತಿಗಳಿವೆ. ಈ ಸಮಿತಿಗಳು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಆಯಾ ತಿಂಗಳಿನ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮೇಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವರದಿ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದವರ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಪರಿಹಾರ ನೀಡಲು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿ ಇದ್ದು ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದವರ ವಾರಸುದಾರರಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುವರು. ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತವರ ವಾರಸುದಾರರಿಗೆ ನೀಡುವ ಪರಿಹಾರದ ಮೊತ್ತ ಗರಿಷ್ಠ ರೂ.೧೦,೦೦೦ ಆಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೯-೨೦೦೦ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಮೂರು ಜನ ಸಾವಿಗೀಡಾಗಿದ್ದು ಅವರ ವಾರಸುದಾರರಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಬ್ಯೂರೋ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬ್ಯೂರೋಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಭಾಗ, ಸಂತಾನಹರಣ ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸಾ ವಿಭಾಗ ಮತ್ತು ಅಂಕಿ ಅಂಶ ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ. ಅಂಕಿ ಅಂಶ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಅಂಕಿ ಅಂಶ ಸಹಾಯಕರಿದ್ದು ಅವರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಪ್ರಗತಿ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವರು. ಸಂತಾನ ಹರಣ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸಾ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವರು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರ ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರಿದ್ದು, ಅವರು ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೂ

ತರಬೇತಿ, ಜನಾಂದೋಲನ ಮತ್ತು ಜಾಹೀರಾತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವರು. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಳವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಗರ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕೇಂದ್ರವೊಂದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದೆ.

ವೈದ್ಯಕೀಯ ಗರ್ಭಪಾತ (ಎಂ.ಟಿ.ಪಿ)

ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾದ ಇತರ ಯೋಜನೆಗಳಾದ ಪ್ರಸವೋತ್ತರ ಸೇವೆ, ಶಸ್ತ್ರಚಿಕಿತ್ಸೆ ಹಾಸಿಗೆಗಳ ಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಗರ್ಭಪಾತದ ಅಧಿಸೂಚನೆಗಳು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಯೋಜನೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವು ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಹಾಗೂ ಫಲವತ್ತತೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತವೆ. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಗರ್ಭಪಾತ ರೀತ್ಯ ಅನಗತ್ಯ ಗರ್ಭಗಳನ್ನು ವೈದ್ಯಕೀಯವಾಗಿ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಎಂ.ಟಿ.ಪಿ.ಗೆ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ತಾಲೂಕುವಾರು ಪಟ್ಟಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.

ಮಂಡ್ಯ ತಾಲೂಕು: ಜಿಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಮಂಡ್ಯ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ, ಶಿವಳ್ಳಿ, ಕೆರಗೋಡು, ಮತ್ತು ಬಸರಾಳು; **ಮದ್ದೂರು ತಾಲೂಕು:** ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಾದ ಕೆಸ್ತೂರು, ಕೆ.ಎಂ.ದೊಡ್ಡಿ, ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಪಿಪಿಸಿ ಮದ್ದೂರು; **ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕು:** ನಗರ ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ ಕೇಂದ್ರ -ಮಳವಳ್ಳಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ ಕೊಪ್ಪಲು, ಹಲಗೂರು ಮತ್ತು ಬೆಳಕವಾಡಿ. **ಪಾಂಡವಪುರ ತಾಲೂಕು:** ಪಾಂಡವಪುರ, ಕ್ಯಾತನಹಳ್ಳಿ, ಮೇಲುಕೋಟೆಗಳ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು; **ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕು:** ಪಿಪಿಸಿ ಕೆ.ಆರ್.ಪೇಟೆ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಾದ ಕೋಡಿಯಾಳ ಹಾಗೂ ಮಹದೇವಪುರ; **ಕೆ.ಆರ್.ಪೇಟೆ ತಾಲೂಕು:** ಪಿಪಿಸಿ ಕೆ.ಆರ್.ಪೇಟೆ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಾದ ಅಕ್ಕಿಹೆಬ್ಬಾಳು, ಕಿಕ್ಕೇರಿ ಹಾಗೂ ಸಂತೆಬಾಚಹಳ್ಳಿ; **ನಾಗಮಂಗಲ ತಾಲೂಕು:** ಪಿಪಿಸಿ ನಾಗಮಂಗಲ ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ಳೂರು; ಹಾಗೂ ಹರದನಹಳ್ಳಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು.

ಭಾರತೀಯ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಂಘ

ದೇಶದ ವೃತ್ತಿನಿರತ ಆಲೋಪಥಿ ವೈದ್ಯರ ಸ್ವಯಂ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ 'ಭಾರತೀಯ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಂಘವು' ೧೯೪೨ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿತು. ಈ ಸಂಘವು ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ತನ್ನ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರ ಶಾಖೆಯು ಮಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೯೪೫ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇದು ೨೫ ಜನ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತು. ಪ್ರಸ್ತುತ (೧೯೯೯-೨೦೦೦) ದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ, ೧೭೫ ಆಗಿದ್ದು ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಶಾಖೆಗಳು, ಮಳವಳ್ಳಿ ಹಾಗೂ ಕೆ.ಆರ್.ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇವು ತಲಾ ೧೬ ಜನ ಅಜೀವ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.

ಸಂಘವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆ, ವೈದ್ಯರಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಉಪನ್ಯಾಸ, ಚರ್ಚಾಸ್ಪರ್ಧೆ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರು ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ, ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ, ತಾಯಿಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಲಸಿಕಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಯೋಗ ನೀಡುವಂತೆ ಸಂಘ ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಸೂಚನೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಉಚಿತ ಆರೋಗ್ಯ ತಪಾಸಣಾ ಶಿಬಿರ, ಉಚಿತ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯ ಸೇವೆಯಂಥಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ವೈದ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗದವರ ಮನೋರಂಜನೆಗಾಗಿ ಸಂಘ ಒಂದು ರಿಕ್ರಿಯೇಶನ್ ಕ್ಲಬ್‌ಅನ್ನು ಜನವರಿ ೨೦೦೦ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಳಾಂಗಣ ಆಟಗಳ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಾಗಿ 'ಡಾಕ್ಟರ್ಸ್‌ಡೇ' (ವೈದ್ಯರ ದಿನ) ಸಹ ಆಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತೀ ವರ್ಷ ಕೇರಂ, ಚೆಸ್, ಬ್ಯಾಡ್‌ಮಿಂಟನ್ ಮುಂತಾದ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ೧೯೯೭ರಲ್ಲಿ ಸಂಘವು ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶಟ್ಲೆ ಬ್ಯಾಡ್‌ಮಿಂಟನ್ ಪಂದ್ಯಾವಳಿ ನಡೆಸಿದೆ. ಸಂಘವು ೧೯೯೯-೨೦೦೦ದಲ್ಲಿ ೧೬ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳನ್ನೂ,

೧೨ ಆರೋಗ್ಯ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನೂ ೧೯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಆರು ಕ್ರೀಡಾ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸಿದೆ. ಕ್ರೀಡಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ೧೯೯೬-೯೭ ಹಾಗೂ ೧೯೯೯-೨೦೦೦ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಡತ ನಿರ್ವಹಣೆ ಬಗೆಗಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಶಂಸಾ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಂಘ ಪಡೆದಿದೆ. ೧೯೯೯-೨೦೦೦ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ನೋಂದಾಯಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ರೋಲಿಂಗ್ ಟ್ರೋಫಿ ಪಡೆದಿದೆ.

ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ವಂತಿಕೆಯಿಂದ ೬೫,೬೫೫ ರೂ.ಗಳ ನಿಧಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕಾರ್ಗಿಲ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಯೋಧರ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒರಿಸ್ಸಾ ಮಹಾಪೂರ ಸಂತ್ರಸ್ತರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಔಷಧ ನಿಯಂತ್ರಣ

ಗ್ರಾಹಕರ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾಪಾಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುವ ಔಷಧ ಹಾಗೂ ಕಾಂತಿವರ್ಧಕಗಳ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಔಷಧಿಗಳು ನಿಯಂತ್ರಿತ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮುಖ್ಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಔಷಧ ನಿಯಂತ್ರಣ ಇಲಾಖೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಸರಬರಾಜುಗೊಳ್ಳುವ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಈ ಇಲಾಖೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇಲಾಖೆ ತನ್ನ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಾದ ೧. ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಅಮಲು ಜಾರಿ ೨. ಔಷಧ ಪರೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ೩. ಔಷಧಿ ಶಾಸ್ತ್ರ (ಫಾರ್ಮಸಿ) ಶಿಕ್ಷಣಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ೧೯೫೦ರ ಔಷಧ ಮತ್ತು ಕಾಂತಿವರ್ಧಕ ಅಧಿನಿಯಮಗಳನ್ವಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಔಷಧಿಗಳು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಔಷಧಿ ಪರಿವೀಕ್ಷಕರ ಕಚೇರಿ ಇದ್ದು, ಇವರು ಜಿಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವರು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಔಷಧಿ ಹಾಗೂ ಕಾಂತಿವರ್ಧಕ ತಯಾರಿಕಾ ಘಟಕ ಹಾಗೂ ಮಾರಾಟ ಪರವಾನಗಿ ನೀಡುವುದು, ನಕಲಿ ಔಷಧಿಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದವರ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸುವುದು, ನಿಗದಿತ ಗುಣಮಟ್ಟಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಔಷಧಿ ಇಲ್ಲವೇ ಕಾಂತಿವರ್ಧಕಗಳು ಇವೆಯೇ ಎಂದು ಅವುಗಳ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದೇ, ಮುಂತಾದವು ಈ ಕಚೇರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಔಷಧಿ ಪರಿವೀಕ್ಷಕರು ಔಷಧಿ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಾಯ್ದೆ ಹಾಗೂ ನಿಯಮಗಳಾದ ೧) ಔಷಧಿಗಳ (ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ) ಆದೇಶ ೧೯೮೭ ೨) ಔಷಧ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರೋಪಾಯ ಉಪಶಮನಗಳು, (ಆಕ್ಸಿಪೆನೋಯಿಡ್ ಜಾಹಿರಾತು) ಅಧಿನಿಯಮ ೧೯೫೪ ೩) ಫಾರ್ಮಸಿ ಅಧಿನಿಯಮ ೧೯೪೮. ೪) ಆಮದು ವ್ಯಾಪಾರಿ ನಿಯಮ ರೀತ್ಯ ಔಷಧ ತಯಾರಿಕಾ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕ ಯೋಗ್ಯತಾ ಪತ್ರ ನೀಡುವ ನಿಯಮ ೫) ವಿಷ ವಸ್ತುಗಳ ಅಧಿನಿಯಮ ೧೯೧೯ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಷವಸ್ತುಗಳ ಅಧಿನಿಯಮ ೧೯೧೮ ಹಾಗೂ ೬) ಮಾದಕ ಔಷಧಿಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಭ್ರಮೆ ಉಂಟು ಮಾಡುವ ವಸ್ತುಗಳ ಅಧಿನಿಯಮ ೧೯೫೮ ಇವುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲಾಖಾ ಪರಿವೀಕ್ಷಣಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯು ನಕಲಿ ಔಷಧ ತಯಾರಕರನ್ನು ಕಾನೂನಿನ ರೀತ್ಯಾ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವರು ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೯೯-೨೦೦೦ರಲ್ಲಿ ೨೯೮ ಪರವಾನಗಿ ಪಡೆದ ನೋಂದಾಯಿತ ಔಷಧಿ ಅಂಗಡಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅರ್ಹತೆ ಪಡೆದ ಔಷಧಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಇದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ರಕ್ತ ನಿಧಿಗಳು (ಬ್ಲಡ್ ಬ್ಯಾಂಕ್) ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.